

JULKISOIKEUDEN PERUSTEET VERKKOKURSSINA

Veli-Pekka Paananen

**Kehittämishankeraportti
Toukokuu 2007**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) PAANANEN, Veli-Pekka	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 46	Julkaisun kieli suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi Julkisoikeuden perusteet verkkokurssina.		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu; ammatillinen opettajakoulutus		
Työn ohjaaja Tuija Rautio		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Työssä käsitellään oikeudellisen verkkokurssin käytännön toteutus valmistelusta opiskelijoiden arviointiin. Hankkeena seurattava verkkokurssi on ammattikorkeakouluihin liittyvä Julkisoikeuden perusteet. Työssä kuvataan oikeudellisen verkkokurssin toteutukseen liittyvät edut ja haitat yksittäiseen kurssiin liittyen. Työssä huomioidaan erityisesti verkkokurssin laadinnan ja käytännön resurssit tilanteessa, jossa toteutus tapahtuu normaalin koulutyön ulkopuolella sivutoimisesti.</p> <p>Työn lähtökohta oli selvä eli rakentaa Julkisoikeuden perusteet –verkkokurssi ammattikorkeakoulun R5 alustalle. Kurssin toteutukseen oli alustavasti varattuna noin 100 tunnin resurssi. Verkkokurssin laadintavaihe oli työmäärältään suuri.</p> <p>Käytännön toteutuksen osalta verkkokurssi eli koko hankkeen eliniän. Kurssin toteutus verkkokurssina oli pitkälti teoreettista, mutta sisälsi myös harjoitustyötä, keskustelua ja oikeudellista analysointia. Kurssin osallistujamäärä oli noin 50 henkilöä, joista noin 30 osallistui aktiivisesti kurssin rakentamiseen. Opettajan työmäärä kurssin toteutuksen osalta osoittautui erittäin suureksi kyseisellä tavalla toteuttaen.</p> <p>Oikeudellisen opetuksen toteuttaminen verkkokurssina on perusteltua, koska aihealueet ovat suuria käytännön kontaktiopetuksella toteuttaen. Resursseihin liittyen opettajan työmäärä kurssiohjaukseen liittyen tulisi huomioida resurssien valossa niin, että verkkokurssin toteuttaminen ei vähennä opettajan työtä vaan päinvastoin liki tuplaa sen; mikäli toteutuksessa pyritään oppilaiden oppimista myös ohjaamaan.</p>		
Avainsanat (asiasanat) oikeudellinen toiminta, oikeustiede, verkko-opetus, ammattikorkeakoulu		
Muut tiedot		

Author(s) PAANANEN, Veli-Pekka	Type of Publication Development project report	
	Pages 46	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title Basis of public law as a netcourse.		
Degree Programme Teacher education college , teacher education		
Tutor(s) Tuija Rautio		
Assigned by		
Abstract <p>In the work we deal with judicial netcourse custom of work-out from preparation to valuation of the students. As the project taken netcourse is basis of public law relevant in university of applied sciences. In the work we explain judicial netcourse's work-out relevant with the benefits and difficulties in singular course. In the work we notice especially resources of preparation and practise with netcourse in relation to situation where work-out happens outside of normal schoolwork like part-time.</p> <p>Basis of network-out was to build up basis of public law-netcourse to university of applied sciences R5-base. To work-out the course was taken provisionally about 100 hours resource. The history of preparation with amount of work was high.</p> <p>For its part of practise work-out netcourse lived hole of the project's lifetime. Course's work-out as a net-course was very theoretic, but included also trainingwork, dialogue and judicial analyzing. The amount of students was about 50 persons, from who about 30 persons joined in active to build up the course. The teacher's workmeasure for its part turned out very big to carry out with appropriate way.</p> <p>To achieve judicial teaching as netcourse is appropriated, because causefields are big carried out with used contact teaching. In course-education teacher's worktime have to be noticed with the resources so that carrying out of netcourse is not less from the teacher's work but opposite almost doubles it; as long as we seek to guide students learning also in guiding.</p>		
Keywords judicial procedure, legal science, net teaching, university of applied sciences		
Miscellaneous		

Sisällys

Julkisoikeuden perusteet verkkokurssina

1	LÄHTÖKOHTA	5
1.1	Yleistä	5
1.2	Kehittämishankkeen sisältö	6
1.3	Mitä verkko-opetuksella hankkeessa tarkoitetaan	7
2	OIKEUDELLISEN VERKKOKURSSIN KÄYTÄNNÖN TOTEUTTAMINEN	8
2.1	Yleistä	8
2.2	Opetusalustan rakentaminen verkkoon	9
2.2.1	Kurssin etusivu ja rakenne	11
2.2.2	Tietosisältö	12
2.2.2.1	Yleistä	12
2.2.2.2	Julkisoikeuden perusteet	14
2.2.2.3	Harjoitukset	15
2.2.2.4	Kokeet	16
2.2.2.5	Loppuentti	16
2.2.2.6	Keskustelu	17
2.2.2.7	Chat	18
3	ARVIOINTI VERKKOKURSSIN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISESTA	18
3.1	Verkko-opetuksen lähtökohdat	18
3.2	Verkko-opetuksen toimintaulottuvuuksien toteutuminen	19
3.3	Verkko-opetuksen välineet	21
3.4	Opetuksen teorian huomioiminen kurssin käytännössä	23
3.4.1	Lähde liikkeelle olemassa olevasta verkkomateriaalista	24
3.4.2	Sovella verkkopedagogisia periaatteita verkkomateriaalin tuottamisessa	24
3.4.3	Verkkomateriaali tehdään, ei vain siirretä verkkoon	27
3.4.4	Hyödynnä verkon ulottuvuuksia	29
3.4.5	Opetussuunnitelman laatiminen	29

3.4.6	Huomio käytettävyyteen	30
3.4.7	Käytä valmisohjelmia verkkomateriaalin tuottamiseen	31
3.5	Verkko ja yhteisöllinen opiskelu	31
3.6	Verkko-opetuksen suunnittelun ja arvioinnin perusteita	33
4 KEHITYS ON IKUISTA		38
4.1	Kokemuksesta on opittava	38
4.2	Eri tekniikoiden hyödyntäminen	40
4.3	Oppimiskäsitykset uusiksi	43
LÄHTEET		45

Julkisoikeuden perusteet verkkokurssina

1 LÄHTÖKOHTA

1.1 Yleistä

Kyseessä on yhdistetty organisaation ja oman osaamisen kehittämishanke, jossa käsitellään verkkokurssin toteuttaminen laadintavaiheesta arviointiin.

Kehittämishankkeessa verkko-opetus ymmärretään laajasti sisältäen erilaisten tekniikoiden, järjestelmien ja toimintatapojen hyödyntämistä.

Kehittämishankkeen kautta etsitään ja tarkastellaan tekniikoita, järjestelmiä ja toimintatapoja, joiden avulla verkko-opetuksesta saataisiin verkko-opiskelijoille motivoiva ympäristö vaikeiden teoreettisten aihekokonaisuuksien käsittelyyn. Hankkeessa keskitytään täysin Julkisoikeuden perusteet –verkkokurssin käytännön toteutukseen alusta opiskelijoiden arviointiin asti. Kurssin rakentamisen kuvaus on työn olennaisin sisältö, mutta täydentäen aloitetaan kurssiin liittyvä opetuksellinen arviointi ja kehittäminen.

Julkisoikeuden perusteet on yksi kurssi ammattikorkeakoulujen opintotarjonnassa. Lähtökohta oli, että julkisoikeuden perusteet kurssi laaditaan oikeustradenomi opiskelijoille, mutta aloitusvaiheessa selvää oli, että avoimelle kurssille on mahdollista osallistua myös muilla ammattikorkeakoulun opiskelijoilla. Oikeudellinen opetus koetaan usein teoreettisena ja kuivahkona oppiaineena. Julkisoikeuden perusteiden osalta ennakkokäsityksiin on helppo yhtyä, koska sisältö on täysin niin sanottua yleisjuridiikkaa. Opintovaatimukseen liittyi yhden ammattikirjan hallinta sekä aktiivinen verkkokurssille osallistuminen. Pedagogisesti opettajana korostin heti alkuun sitä, että läpäiseminen on mahdollista pelkästään verkkokurssin sisällön omaksumisella ja aktiivisella osallistumisella, mutta kiitettävät tiedot vaativat syväosaamiseen liittyen kirjallisuuteen perehtymistä.

Kyseinen verkkokurssi toteutettiin Jyväskylän ammattikorkeakoulun kanssa sovituin tavoin oppilaitoksen ulkopuolisena työnä. Alussa tavoiteltavana pidettiin sitä, että rakennetaan ammattikorkeakoulun käyttöön toimiva kurssi, joka mahdollistaisi laajan julkisoikeuden teorian ja käytännön tiedon yhdistämisen. Tavoitteeseen sisältyi myös yksittäisiin kursseihin liittyvä vuorovaikutteinen keskustelu eri aihealueista. Heti käytännön opetusvaiheen alussa tuli selväksi se, että mainoslauseista huolimatta opetuksen ja käytännön rakenteen ylläpitäminen tulee olemaan erittäin työlästä yhden opettajan työnä toteutettuna. Tarkemman pohdinnan vaihe oli jo ohi ja käytäntö lähti muovaamaan kurssin sisältöä ja arvioinnin toteuttamista. Suunnitellun verkkokurssin tavoitteita jouduin heti alusta alkaen täydentämään ja korjaamaan tavoitellen täydellistä oppimista ja opettajan resurssien huomioimista.

1.2 Kehittämishankkeen sisältö

Hankkeen kautta pyrin löytämään vastauksia siihen, miten oikeudelliseen opetukseen liittyvä teoreettinen tieto saatetaan opiskelijoille ja käytännön osaajille motivoiden ja tehokkaasti resursseja säästäen. Utopistisena tavoitteena oli oikeudellisen opetuksen rakentaminen niin, että oppilaat voisivat valita itselleen sopivan oppimisjärjestelmän ja myös kehittää yhteistä oppimista. Tavoite oli tiedostetusti utopistinen, mutta motivaation herättämisen merkitystä ei tulisi väheksyä ja herättävällä oppimisympäristöllä on avain rooli motivaatioon liittyen. Mielestäni opetusmaailmaan liittyvä käytäntö ei ole tuonut valmista verkko-opetusmallia, mikä toimisi. Jo lähtökohtaisesti voin todeta, että myöskään tällä kurssilla ei kyseisessä onnistuttu.

Hankkeeseen liittyy kokonaisuuden pedagoginen tarkastelu ja pohdinta tavalla, että löydettäisiin verkko-opetukseen liittyen tehokkaimmat tavat huomioimalla eri ihmis-, tiedon- ja oppimiskäsitykset. Käsittelyote pedagogiseen osuuteen työssä on yleistä eli asian perustaa avaan hieman kehittämiseen liittyen.

Kehittämishankkeen sivutavoitteena oli löytää toimintatapa, jolla yksittäisiä oikeudellisia kokonaisuuksia voidaan opettaa erillisryhmille tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti verkko-opetusta hyödyntäen.

1.3 Mitä verkko-opetuksella hankkeessa tarkoitetaan

Kehittämishankkeessa verkko-opetuksella tarkoitetaan opetusta, opiskelua ja oppimista, joka alustaltaan toteutetaan verkossa. Käytäntöön oppi siirretään osana oppilaitoksen, työpaikan ja oppilaan omaa toimintaa eli oppimisympäristönä on oppilaitos, työpaikka ja koti tai jotkut niistä. Verkko-opetuksessa yhdistyvät näin teoreettiseen pohdintaan liittyvä oppimisalusta sekä käytännön oppiminen oppilaitoksessa tai suoraan työpaikalla. Verkkoon perustuva oppimisalusta pyritään rakentamaan monimuotoista oppimista tukien. (Tella, Vahtivuori, Vuorento, Wager & Oksanen 2001, s. 21.)

Yleiseen teoriaan liittyvän harkinnan jälkeen tavoiteltavana pidin sitä, että verkko-opetus ymmärretään laajana kokonaisuutena, jossa oppimisympäristö muodostetaan eri tekniikoiden, järjestelmien ja henkilökohtaisen toiminnan varaan.

Kehittämishankkeen luonteeseen kuului alusta alkaen se, että verkko-opetusta toimintamallina aloitettiin kehittämään tavallaan puhtaalta pöydältä. Kyseinen johti siihen, että hankkeessa on tehty valintoja, muutettu niitä ja linjattu kehitystä uudelleen. Alusta alkaen toivetilana oli se, että kyseinen kurssi ei tulisi olemaan ainutkertainen eli kehittäminen jatkuisi myös tulevaisuudessa.

2 OIKEUDELLISEN VERKKOKURSSIN KÄYTÄNNÖN TOTEUTTAMINEN

2.1 Yleistä

Jyväskylän ammattikorkeakoulun oikeustradenomi opintoihin liittyvä julkisoikeuden perusteet -opintokokonaisuus sovittiin toteutettavaksi verkkokurssina ulkopuolisen opettajan toimesta. Verkkokurssin rakensin sisältämään kokonaisuuden julkisoikeuden perusteista.

Verkkokurssin käytännön toteutus alkoi kurssin sisällön rakentamisella, jossa pyrin huomioimaan mahdollisimman paljon verkko-opetukseen liittyvää pedagogiikkaa sekä opettajalle varattuja resursseja. Käytännön työ verkkokurssin rakentamisessa alusta alkaen oli yllättävän suuri, jota vaikeuttivat yleiset tekniset ongelmat . Kurssi oli opiskelijoille avattavassa muodossa tammikuussa 2007.

Lähtökohta oli, että verkkokurssin toteuttaminen opiskelijoiden osalta alkaisi kontaktipäivällä, jolloin olisi läpikäyty käytännön toimintaa kurssilla. Resurssisyistä kyseisestä luovuttiin ja kurssin tiedot sisällytin itseopiskelu aineistoon. Verkkokurssin luonne huomioiden käytäntö oli mielestäni hyvä, koska kaikki resurssit kannattaa varata verkkoaineiston rakentamiseen ja tulevaan toimintaan.

Käytännön toteuttamisessa verkkoalustan hallinnan lisäksi olennaista on se, että käsiteltävän aiheen käsittelyotteeseen on löydettävissä ns. punainen lanka. Julkisoikeuden perusteet kurssista muodostui lineaarinen eli tyypillinen oppimisaineisto, jossa aktiviteetit on rakennettu sekä verkkoaineiston että opiskelijoiden välisen vuorovaikutuksen ympärille (Lindh & Parkkonen 2001, s. 150-151).

2.2 Opetusalustan rakentaminen verkkoon

Opetusalustana kurssilla käytettiin ammattikorkeakoulun opiskelijaportaalin käytössä olevaa R5-ohjelmaa. Itselleni R5-ohjelma oli tuttu jo entuudestaan, joka helpotti olennaisesti kurssin rakentamisen aloittamista. Itselleni sivutoimisena tapahtuva toteuttaminen oli ainoa vaihtoehto, mutta laajemmin näen toimintamallin huonona, koska tekninen- ja vertaistuki on rajallisempaa kuin oppilaitoksen vakituisilla opettajilla.

Verkkoaineiston rakentaminen oli itselleni huomattavasti alkuodotuksia työläämpää. Vaikka teknisiä ongelmia ilmeni vähän oli perustiedon kerääminen ja tiedon jäsentäminen verkkoalustalle haastavaa. Kurssin lähtökohta-aineiston sain rakennettua valmiiksi noin kahden kuukauden aikana, mutta jälkepäin arvioiden olisin varannut asialle aikaa ylimääräisen kuukauden, jonka aikana toimintoja olisi pystynyt hiomaan valmiimmaksi. Alan kirjallisuudessakin on kannustettu siihen, että verkkokurssin rakentaminen tulisi olla tiimityötä, johon osallistuisivat projektin koordinoija, sisällön asiantuntija, verkkodidaktiikan asiantuntija, www-toimittaja, graafikko sekä ohjelmoija (Pesonen, Pili-Sihvola & Tiuhonen 2001, s. 135-136). Oma toteutukseni tapahtui täysin itsenäisesti, jota en suosittelen yleiseksi toimintamalliksi. Verkko-opetuksen opin toteutukseni aikana näkemään laajempaa kokonaisuutena, jossa eri osaajien ammattitaito tulisi osata saumata yhteen niin, että saataisiin kokonaisuudessaan esimerkillisiä verkko-opiskelualustoja. Omassa toiminnassani pyrin jatkossa siihen, että toteuttamiseen osallistuisi enemmän kuin yksi toimija, koska yksin verkkokurssin toteuttaminen on mahdollista, mutta laadukkaiden kurssien toteuttamista yksintyönä en näe mahdollisena.

Opetusalustan rakentamisvaiheessa huomioin verkko-opetuksen teoriaa käsittelevän kirjan Verkko-opetuksessa – opettaja verkossa (Tella ym. 2001, s. 104 – 106). Kirjan sisällöstä pyrin alkuvaiheessa löytämään vastauksia siihen:

- Millaista opiskelua ja oppilaan toimintaa haluan materiaalin valinnalla tukea sekä millaista yhteistoimintaa verkkotoiminta mahdollistaa?

Rakentamisen alkuvaiheessa päädyin siihen, että tuen opiskelijoiden itsenäistä omaehtoista opiskelua. Käytännön toiminnassa pyrin herättämään opiskelua ongelmalähtöisyyden kautta. Verkkokurssi on helppo rakentaa niin, että se tukee suoraan itseohjautuvuutta, mutta on muistettava tukea opiskelijoita ymmärtämään itseohjautuvuuden merkitys. Vaikka oppimisprosessi olisikin itseohjautuva, niin opiskelijoiden tulisi siitäkin huolimatta oppia myös muilta eli oppimiseen tulisi myös tulla vaikutteita sekä opettajalta että kanssaoppijoilta (Kauppila 2003, s. 82).

Verkko-opetuksen ideaan soveltuu hyvin myös yhteisöllinen toiminta. Toteutetulla kurssilla yhteisen toiminnan osuus oli kuitenkin vähäistä rajautuen lähinnä keskustelupalstoilla käytyyn keskusteluun.

Omassa opettajan ja hallinnoijan roolissa yllättävää oli se, että tärkeimmäksi tehtäväksi muodostui oppimateriaalin rakentaminen ja sen jatkuva muovaaminen tarpeita vastaavaksi. Näin tapahtui ehkä siksi, että käsikirjoitukseni kurssille oli huono ja pyrin ohjaamaan kurssia liiaksi opiskelijoiden tahdon mukaisesti. Jälkeenpäin arvioiden toimintamallini oli väärä, mutta jostain oli aloitettava.

Opetusmateriaaliin liittyen pyrin siihen, että:

- Sisältö olisi ymmärrettävää ja oppilaiden kehitystason mukaista
- Aktivoisi oppilaita eri tavoin
- Tekisi tiedon löytämisen vaivattomaksi
- Verkkoaineisto tukisi dialogia, vuorovaikusta ja yhteisöllistä opiskelua
- Sivut motivoisivat sekä opettajaa että opiskelijoita
- Sivut sisältäisivät verkkokurssin yksilöidyt toimintaohjeet

Lisäksi verkko-opetuksessa – opettaja verkossa kirjan sisältöön liittyen pyrin huomioimaan sen, että:

- Verkkoaineisto on käytännöllistä
- Aineisto on alan asiantuntijan rakentamaa
- Vastaavaan opettajaan saa yhteyden aina tarvittaessa
- Materiaali on ajankohtaista

- Verkkoaineisto on visuaalisesti herättävä
- Liikkuminen sivuilla on loogista ja vaivatonta
- Sivut latautuvat nopeasti
- Verkkolinkit ovat toimivia ja hyödyllisiä

(Tella ym. 2001, s. 104-106)

2.2.1 Kurssin etusivu ja rakenne

Hankkeen alussa ammattikorkeakoulun puolella järjestelmään luotiin tyhjä kurssialusta. Avaamisen jälkeen kurssin rakentaminen alkoi osaltani aloitussivun ja perustietojen kirjaamisella. Lähtökohta oli, että kurssin aloitussivun saisin rakennettua niin, että kaikki perustieto olisi yhdellä sivulla.

The screenshot shows a Microsoft Internet Explorer browser window displaying the course homepage. The browser's address bar shows the URL 'KURSSI: HBJ20300 JULKISOIKEUDEN PERUSTEET (7K0B2)'. The page has a blue header with the course title and navigation buttons like 'Muokkaa etusivua', 'Työtilän asetukset', and 'Lisää suosikkeihin'. Below the header, there's a main content area with a large image of a book titled 'SUOMEN LAKI'. The main text includes a greeting 'Hei', a welcome message, and course details such as 'Kuvaus: HBJ20300 Julkisoikeuden perusteet (7K0B2)', 'Alkamispäivä: 30.10.2006', and 'Päätymispäivä: 16.3.2006'. A sidebar on the left shows a tree view of the course structure, and a sidebar on the right lists various navigation options like 'Rakenne', 'Uutiset', 'Kalenteri', 'Keskustelut', 'Chat', 'Ryhmäviesti', 'Ryhmätyt', 'Osallistujat', 'Palautuskansiot', 'Lokikirja', 'Portfoliot', 'Usein kysyttyä', 'Suoritukset', 'Palaute', 'Harjoitukset ja kyselyt', and 'Miksi...?'. The browser's taskbar at the bottom shows several open applications and the system clock at 13:24.

Kuva 1. Julkisoikeuden perusteet etusivu ja rakenne

Tavoitteet toteutumista helpotti R5:n mallipohjat, jotka on jo rakennettu verkkokurssin ideaan perustuen. Toteutuneella aloitussivulla on kurssin sisältöön liittyvä luokitteluvalikko vasemmalla ja keskellä on peruskäyttöä helpottavat valintapainikkeet. Perussivun rakenteen pyrin rakentamaan selkeäksi ja opiskelijoiden oppimista tukevaksi.

Alustavan työn kurssisisällön osalta olin tehnyt ennen opiskelijoiden valintaa, mutta tiedostettu toimintatapa oli se, että sisältö elää täydentyen koko verkkokurssin ajan. Lisäksi kurssin tavoitteissakin korostettiin opiskelijoiden aktiivista otetta verkkokeskustelussa ja sisällön muodostamisessa. Kurssin hakemistotiedot jaettiin osioihin: yleistä, julkisoikeuden perusteet, harjoitukset, kokeet ja keskustelu.

2.2.2 Tietosisältö

2.2.2.1 Yleistä

Kurssin yleistä osuudessa käsittelin kurssin perustiedot, sisällöt ja tavoitteet. Kurssivaatimukset oli muodostettu valtakunnallisen mallin mukaisesti, mutta kurssin rakenteen ja opiskelun osalta korostin kuitenkin kyseisen verkkotoiminnon yksilöllisyyttä.

Kurssin rakenteessa painotin sitä, että verkko-opinnoissa olennaista on aktiivinen opiskeluote, jota tuetaan aktiivisella opintojen seurannalla ja henkilökohtaisella palautteella. Julkisoikeuden opintojen aihealueiden osalta korostettiin yksilöllisten tavoitteiden huomioimista niin, että syventävä teorettinen osaaminen olisi siirrettävissä kunkin opiskelijan oppimiseen ja työelämään. Verkko-opiskeluun sisältyen korostettiin myös rakentavan keskustelun merkitystä oppimisen osana.

Oppimisen osalta yleistietoihin kirjattiin seuraavaa:

”Opiskelijoiden oppimista pyritään edistämään yksilökohtaisesti tukemalla niitä oppimismuotoja, joka kullekin sopii. Kurssin

läpäiseminen on mahdollista hallitsemalla verkkokurssiin sisältyvän aineiston sekä osallistumalla aktiivisesti eri aihealueilta oleviin keskusteluihin. Verkkokurssiin liittyen on selvää, että henkilön toiminta verkossa tulee näkyä.

Verkko opiskelu on pitkälti oma-aloitteista, mutta yhteisen kehittämisen kautta opiskelua pyritään aktivoimaan yksilökohtaisesti. Opintojen suorittaminen vaatii verkkomateriaalin hallinnan ja kirjakokeen läpäisemisen.

On suositeltavaa, että opiskelija etenee verkkoaineiston annetussa järjestyksessä ja suorittaa kuhunkin aihealueeseen liittyvät harjoitukset ja kokeet vasta aineistoon tutustuttuaan. Harjoitusten kautta opiskelija voi testata oman oppimisensa tason. Kokeet ovat osa opintojen arvostelua, jotka voi suorittaa verkossa vain kerran eli harjoitusten kautta voi opetella osaamistaan ja kokeet ovat lopullisia näyttöjä oppilaan osaamisesta opettajalle. Harjoitukset, kokeet ja kurssin lopulla tentin kysymykset ovat samankaltaisia, joten opiskelijalle taataan mahdollisuus oppia kurssin vaatimustasosta. Kurssin erinomainen läpäiseminen vaatii oman lähtökohtatiedon lisäksi verkkoaineiston sisäistämistä, kirjallisuuden omaksumista ja aktiivista opiskeluotetta. Hyvät tiedot on mahdollista saavuttaa pelkän verkkoaineistonkin perusteella; jos verkkotoiminta on ollut kiitettävää. Tyydyttävät tiedot saavuttaa kun näyttää osaavansa aihealueeseen liittyvät perustiedot. Hylätty suoritus vaatii kaikilla tasoilla tapahtuvaa opiskelujen laiminlyöntiä eli toivon mukaan tätä arviointia ei tarvita.

Verkko-opiskelun toivot olevan yhteistä rakentamista, jossa näkyy kaikkien työn jälki eli verkkomateriaaliin on toivottavaa saada myös opiskelijoiden laatimia alustuksia omilta vahvoilta alueiltaan.

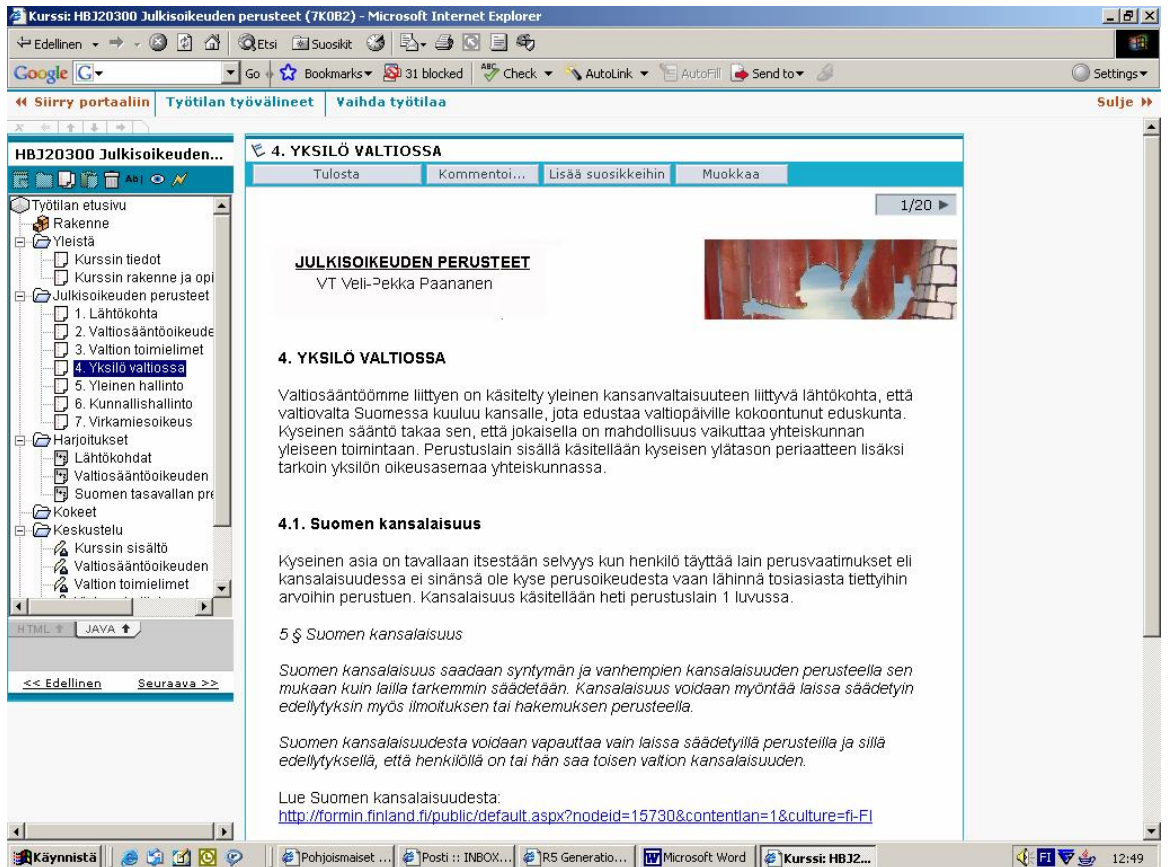
Opiskelun iloa.”

Valitettavaa oli, että vaatimuksia ja suoritustapaa koskevia kirjattuja periaatteita jouduin heti kurssin alussa muuttamaan. Kurssin sisältövaatimukseen kuului alkuun kirjallisuuden hallinta, mutta kun selvisi, että kurssikirjaa ei ollut saatavilla kuin muutama kappale, luovuttiin kirjallisuusvaatimuksesta. Muutoksista pyrittiin tiedottamaan aina mahdollisimman nopeasti ryhmäviestein. Vaikka muutoksesta on tullut osa päivittäistä työelämää ei sama saisi näkyä opiskelumailmassa, koska opiskelijoiden oppimisen kannalta pysyvät rakenteet ovat ensiarvoisen tärkeitä.

2.2.2.2 Julkisoikeuden perusteet

Kyseisessä pääluokassa käsittelin kurssin varsinaisen teoriaosuuden tiivistelmien kautta. Alaluokittelujen alle pyrin keräämään kaiken olennaisen tiivistetysti aihealueesta ja lisäksi sivuille lisäsin syventävään tietoon tähtäviä linkkejä. Alakohtaisesti luokittelu jakautui lähtökohtia, valtiosääntöoikeuden perusteita, valtion toimielimiä, yksilö yhteiskunnassa, yleistä hallintoa, kunnallishallintoa ja virkamiesoikeutta käsitteleviin sisältöihin. Sisältöjä en pyrkinyt rakentamaan yleistä yksityiskohtaisemmiksi, koska verkkojärjestelmän liiallista teoreettisuutta pyrin välttämään.

Teoriasivuilla pyrin siihen, että verkossa on suoraan käytettävissä niin sanottu perustieto julkisoikeuden alueelta ja tiedon syventämiseen liittyen opiskelijoille annettiin aihealueittain linkkiehdotuksia.

Kuva 2. Yksilö valtiossa teoriasivut

Kantani ja myös opiskelijoiden kommenttien mukaisesti kyseinen toimintamalli oli toimiva. Kirjoitettua sisältöä alustallekin tuli pienen kirjan verran ja lisäksi linkkien kautta opiskelijoilla oli helppo tie tiedon syventämiseen. Todennäköisesti sisältö olisi ollut huomattavasti suppeampi, jos opiskelijoilta olisi vaadittu alkuperäistä tavoitetta kirjan hallinnasta.

2.2.2.3 Harjoitukset

Harjoitusten kautta pyrin alussa motivoimaan opiskelijoita kurssin hallintaan eli kysymysten kautta avasin opiskelijoille mahdollisuuden tiedostaa omaa tietämystä kyseisestä käsiteltävästä alueesta. Oppimisessa harjoituksilla pyrin myös motivoimaan opiskelijoita herättämällä ristiriitoja ja antamalla vastauksia niihin pohdinnan jälkeen. (Ks. Engeström 1984, s. 32-34). Lähtökohta harjoituksissa oli kevyt lähestyminen aiheeseen, mutta myös samalla valmentaminen kurssilla tapahtuvaan arviointiin. Eri

tutkinnoissa vastaavina opettajina toimii usein lukuisa määrä opettajia ja kyseistä taustaa vastaan myös arviointitavoissa on olennaisia eroja, joka usein vaikeuttaa opiskelijan oppimisen lähtökohtia. Opiskelussa harjoitusten ja kokeiden tärkeyttä ei mielestäni saisi korostaa, mutta kun arviointi kuuluu kurssiin on kokeille annettava heti alkuun oma tärkeä merkityksensä. Verkko-opinnoissa opiskelijoille voidaan vaivattomasti antaa etukäteen malleja tulevan arvostelun luonteesta. Kurssilla pyrittiinkin heti alkuun tekemään harjoituksista sen kaltaisia kuin tulevista kokeistakin laadittaisiin.

2.2.2.4 Kokeet

Heti kurssin alussa ilmoitin opiskelijoille kokeiden alasivulla, että kokeita lisätään sivuille yhteensä 2 , jotka olisivat tavallaan verkko-opintoihin liittyviä tasotestejä. Suoritusmuodon osalta katsoin oikeudellisessa perusopetuksessa perustelluksi sen, että opiskelijat saavat suorittaa kurssin verkon kautta eli kaikkia mahdollisia lähteitä sai käyttää vastaamisen tueksi.

Oikeudelliseen opetukseen liittyen olennaisinta olisi testata opiskelijoiden käytännön osaamista teoreettisen osaamisen sijaan, koska teoria on nykyisin kaikkien saatavilla, mutta teorian ja käytännön soveltamisessa on vaikeuksia.

2.2.2.5 Loppuentti

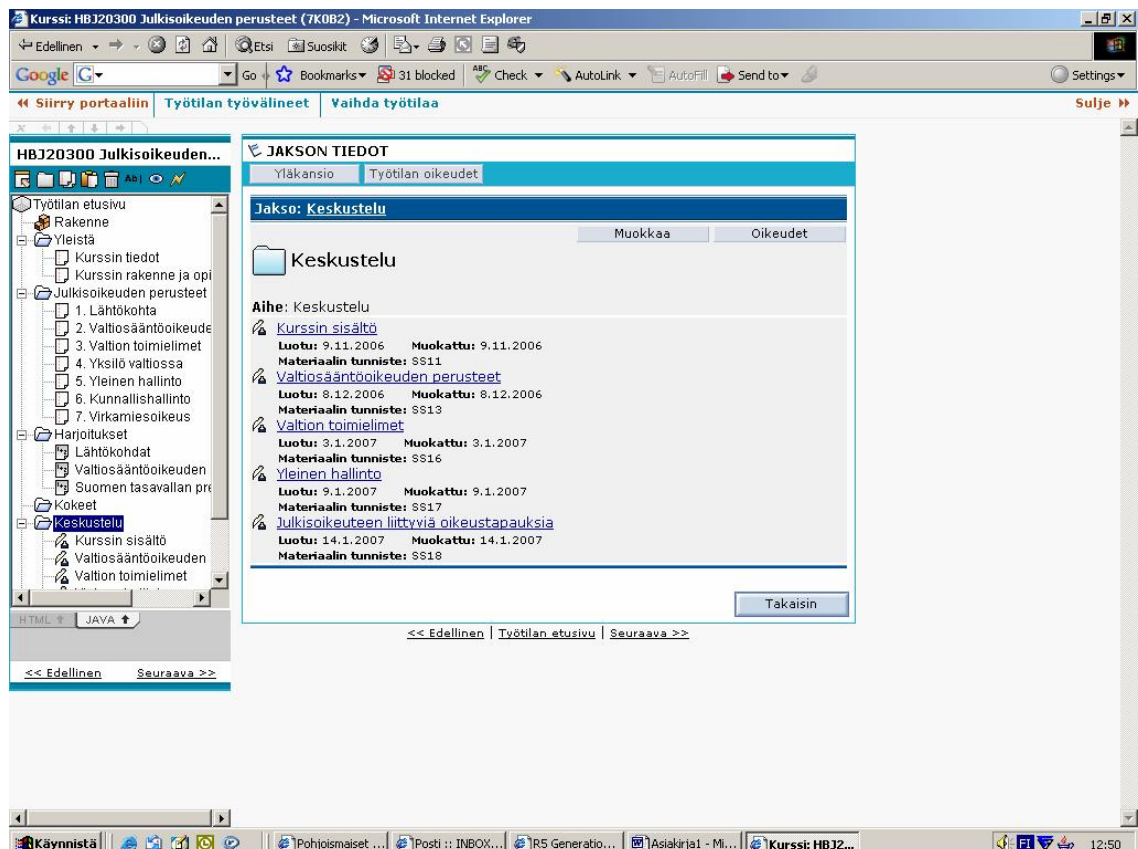
Kokeiden jälkeen ajallisesti verkkokurssin loppupuolella avasin kansion, joka sisälsi loppuentin laajan kysymysaineiston ja vastausalustan. Loppuentin suorittamistavasta käytiin opiskelijoiden kesken keskustelua opintojen aikana ja toteuttamisen osalta toivottiin sitä, että ulkolukuosaamisen sijasta kysymykset jaettaisiin etukäteen ja vastausten etsiminen olisi vapaata.

Itselleni toimintamalli oli hyväksyttävä ja rakensin näin loppuentin kohtuullisen laajaksi 40 kysymystä sisältäväksi kokonaisuudeksi. Tentissä huomioin sen, että

suorittaminen olisi haastavaa ja myös aikaa vievää. Lopputentin toteuttamistavasta oltiin opiskelijoiden puolella pääsääntöisesti tyytyväisiä, mutta muutama opiskelija valitti kokeen laajuudesta. Suoritusarviointiin liittyen suoritustaso oli kuitenkin kokonaisuudessaan kiitettävää.

2.2.2.6 Keskustelu

Kurssin etenemisessä heti alusta alkaen korostin keskustelujen merkitystä, jota ohjasin eri alueille nimetyillä palstoilla. Kurssin etenemisessä kurssin sisältö – keskustelupalstalla kannustin opiskelijoita kysymään käytännön asioista.

Kuva 3. Keskustelualustat

Keskusteluja avasin opiskelujen edetessä. Heti alussa sivuilla oli keskustelusivut kurssin sisältöön, valtiosääntöoikeuden perusteisiin, valtion toimielimiin, yleiseen hallintoon ja julkisoikeuden oikeustapauksiin liittyen. Opintojen alkuvaiheen jälkeen

lisäsin vielä opiskelijoiden vapaavalintaiseen harjoitustyöhön liittyvän sivun, jossa opiskelijoilla oli mahdollisuus esittää oma aihe harjoitustyölleen. Pyrkimyksenä oli, että jokainen opiskelija saisi valita aiheen, josta on olennaista hyötyä omaan opiskeluun tai työtehtäviinsä liittyen.

Keskustelupalstojen kautta pyrin opetusteknisesti siihen, että oppilaat voisivat itse lähestyä aihealuetta seuraamalla keskusteluja ja esittämällä itsekkin kysymyksiä ja vastauksia aihealueittain. Verkko-opettamiseen liittyen pyrittiin motivoimaan opiskelijoita kurssin alusta loppuun. Harjoituksilla pyrittiin herättämään opiskelijoiden sisäinen opiskelumotivaatio ja keskustelujen kautta motivaatiota pyrittiin pitämään yllä avaamalla aihealueita aina opiskelijoiden lähtökohtatilanne huomioon ottaen.

2.2.2.7 Chat

Alusta tarjosi opiskelijoille myös chat-keskustelu mahdollisuuden, mutta opiskeluun liittyen en sitä tukenut.

3 ARVIONTI VERKKOKURSSIN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISESTA

3.1 Verkko-opetuksen lähtökohdat

Verkko-opetuksella hankkeessani ymmärsin opetusta, opiskelua ja oppimista, joka tapahtui internetin alaisuuteen rakennetulla verkkotoiminnolla. Lähestymisessä ei yhdistetty lähiopettamista verkko-opetukseen, kuten joissakin alaa käsittelevissä teoksissa on tehty. (Tella ym. 2001, s. 104-106.) Verkko-opetuksessani ei näin yhdistyneet kasvokkain opetus (lähiopetus) ja verkkopohjainen opetus eli kyseessä ei ollut teoreettisesti monimuoto-opetus.

Omaan arviointiini liittyen verkko-opetus ei tarvitse tuekseen lähiopetusta vaan nimenomaan verkon kautta päästään eroon aikaan ja paikkaan sidotuista

opiskeluympäristöistä. Mielestäni toteutusmalli oli hyvä ja jatkossakin kannatettava tie vaikka opiskelijoiden puolella toiveena olisi ollut alkuun pidetty kontaktiopetus. Kurssin kehittämisvaiheessa sisältöön kuului yksi lähiopetuskerta, mutta kun alkuvaiheen oletusryhmäkoko 25 opiskelijan ryhmästä vaihtui noin 50 opiskelijan joukoksi tilanne muuttui. Lähikontaktin merkitystä en nähnyt enää tarkoituksenmukaisena, koska kyseinen ryhmäkoko ei olisi mahdollistanut toimivaa kontaktitilaisuutta. Toteutetussa mallissa jokaisella oppijalla oli mahdollisuus tutustua kurssin tietoihin omalla ajallaan ja tarvittaessa esittää kysymyksiä ongelmatapauksiin liittyen. Vaikka kurssin alkuun lähiopetusta opiskelijoiden puolelta toivottiin ei asiaan enää kurssin edetessä palattu ja kurssisisältöihin liittyvällä keskustelupalstallakin keskustelu oli vähäistä. Osa opiskelijoissa palasi kuitenkin vielä kurssi-arvioinnin yhteydessä alkukontaktin tarpeellisuuteen eli jatkototeutuksissa on asia tarkoin harkittava.

Verkko-opetus on vielä suhteellisen uutta eli jokaisessa ryhmässä on todennäköisesti oppilaita, joille verkossa toimiminen on vielä toiminnallisesti vierasta. Julkisoikeuden perusteet –kurssin laadinnassa lähtökohtaoletukseni oli se, että oikeustradenomiopiskeluun liittyen verkossa tapahtuva toiminta oppilaitostasolla on jo tuttua eli perusasiat ovat hallussa. Kurssin alussa selvää oli, että oppilaiden taso verkkotyöskentelyssä vaihteli suuresti eikä oppilaitoksen puolelta kokemusta verkko-opiskelusta ollut vielä kertynyt. Oppilaitosten toiminnassa verkko-opetuksen osuus olisi syytä huomioida jo kurssisisällöissä ja opetus suunnitelmissa tarkoin, jotta kaikilla opiskelijoilla on tieto nykypäivän opetuksesta. Lisäksi tarkoituksenmukaista voisi olla se, että yleisopinovaiheeseen sisältyisi oppilaitoksen käytössä olevan verkkoalustan perehdyttämiskoulutus. Kyseinen tukisi kaikkea syventävää oppimista, jos verkko-opetus on kuitenkin käytössä oleva väline.

3.2 Verkko-opetuksen toimintaulottuvuuksien toteutuminen

Verkko-opetuksen suunnitteluvaiheessa opettajan tulee tutustua käytössä olevaan opetusalaan ja sen tarjoamiin mahdollisuuksiin. Sivutoimisessa työssä olennaista on myös varmistaa järjestelmän aukoton toiminta oppilaitoksen ulkopuolelta. Lienee

selvää, että oppilaitoksen sisällä tapahtuva verkkokurssin laadinta on tehokkaampaa, koska laadinnassa on mahdollisuus käyttää vertaistukea muihin opettajiin tukeutumalla.

Verkko-opetukseen liittyvässä teoriassa todetaan, että perustavan vaiheen jälkeen verkko-opetusympäristöön liittyen valitaan välineet ja ohjelmistot sekä perustellaan itselle niiden käytön perusteet. Tässä vaiheessa opettajan tulisi arvioida myös oman koulutusryhmänsä opiskeluympäristöä ja omia työtapojaan. Verkko-opetuksessa opettajan tehtävänä olisi luoda opiskelutilanteita, joissa oppilaat toimivat aktiivisesti ja vuorovaikutuksessa keskenään. Didaktisen verkkoympäristön vahvuudeksi mainitaan viestinnän ja vuorovaikutuksen vahvistaminen. Tällöin korostuvat yhteisöllinen opiskelu ja ryhmän jäsenten yhdistetty osaaminen. (Tella ym. 2001, s. 44.)

Julkisoikeuden perusteet –kurssin laadinnalle varasin kaksi kuukautta sivutoimisesti toteuttaen. R5 –alusta tarjosi valmiita välineitä verkko-opetuksen tueksi, joka on opettajien toimiessa kurssien toteuttajina ensiarvoisen tärkeää. Olennaista olisi, että verkkoalustat ovat toiminnallisesti niin käyttäjäystävällisiä kuin mahdollista, jotta opettaja voisi keskittyä mielestäni olennaisimpaan eli opetuksen valmisteluun. Julkisoikeuden perusteet –kurssille ilmoittautui yli 50 opiskelijaa, joka osaltaan romutti myös tavoitteen siitä, että opettajana minulla olisi ollut mahdollisuus paneutua jokaiseen opiskelijaan myös yksilötasolla heidän vahvuuksia ja heikkouksiaan arvioiden. Verkko-opetuksen yksi haitallinen lumepuoli on se, että oppilaitokset näkevät toiminnan myös resursseja säästävänä vaikka asian pitäisi olla juuri toisinpäin. Verkko mahdollistaa yksilöllisyyden huomioimisen, mutta se ei ole mahdollista; mikäli ryhmäkoot ovat suuria ja opettajalle on varattu jo etukäteen tietty ajallinen resurssi kurssin hoitoon. Tilanne lienee yleinen, mutta toivottavaa olisi, että opettajille annetaan riittävästi aikaa sekä kurssien laatimiseen, valmisteluun, tiedon hakuun ja käytännön hoitamiseen. Jos tavoitteena pidetään sitä, että opettajalla on mahdollisuus arvioida oman ryhmänsä toimintatapoja ja yksilöiden toimintaa, on asia huomioitava myös opettajan toimessa. Opiskelutilanteiden luominen on yksi olennaisin osa toimivaa verkko-oppimista, koska sillä pitkälti voidaan korvata käytännön lähiopetuksen poisjäämistä. Lähiopetuksessa voidaan keskustellen käydä läpi vaikeita kokonaisuuksia ja sama on mahdollista myös verkon kautta, mutta tämä edellyttää opettajalta jatkuvaa kurssin etenemisen seuranta. Kyseisessä toiminnassa

opettajalla on mahdollisuus seurata oppilaiden kehitystä ja ohjata oppimista erilaisilla syötteillä käsiteltyyn teoriaan liittyvänä. Mahdollista on myös se, että jokaista oppijaa herätellään erikseen, jolloin oppilaiden oppimista voidaan tehokkaasti seurata; vähän samaan tyyliin kuin satunnaisesti lähiopiskelussa suoritettavilla kysymyksillä.

Omana arviona kurssin toteuttamisessa on, että viestintää ja vuorovaikutusta on todellakin mahdollista herätellä, mutta tämä vaatii opettajalta paljon. Jos herättely toteutuu korostuvat tavoitteiden mukaisesti yhteisöllinen opiskelu ja ryhmän jäsenten yhdistetty osaaminen. Toteutetulla kurssilla yhteisöllistä opiskelua pyrin herättelemään keskusteluin, kokein ja yhteisessä sisällön tuottamisessa

Verkon toimintaulottuvuuksia pyrin hyödyntämään kaikin mahdollisin tavoin, mutta resurssit huomioiden tulos jäi keskinkertaiseksi. Jokaisen verkkokurssija toteuttavan tulisi osallistua toimintaan liittyvään koulutukseen ennen käytännön toimintaa. Nyt minulla oli kohtuullinen alkuperusta verkkokurssin toteuttamiselle, mutta ammatillinen toteuttaminen olisi vaatinut paljon enemmän niin verkko-osaamista kuin myös teoreettista opetusalaan liittyvää osaamista. Jälkeenpäin asia on hyvä tiedostaa ja jatkossa jalostaa toimintaa opitun valossa. Kehityksessä on huomioitava oppisisällöt, oppilaiden oppimiskäsitykset, verkkokurssin didaktinen lähestymistapa, kohderyhmä, koulutuksen yleistavoitteet ja erityisesti www-ympäristön mahdollistamat välineet.

3.3 Verkko-opetuksen välineet

Kyseessä oleva kurssi toteutettiin täydellisesti R5 alustalle, joka toimii internetissä. Kyseisen R5 ohjelman sisällä oli käytössä sähköposti, avatut verkkokeskustelut, uutisryhmät ja ryhmätyöt. Mahdollisuutena olisi myös ollut chat-keskustelut, videot, äänileikkeet ja videoanimaatiot, mutta resurssien ja kurssisisällön vuoksi kyseisiä ei käytetty.

Vaikka kurssilla ei käytetty edistyneempiä tekniikkoja näen niiden käytön verkko-opetuksessa kannatettavana. Opetuksellisiin näkökulmiin liittyen verkko-opettamisen

tulisi juuri olla muuta kuin perinteisen teorian käsittelyalusta. Verkko mahdollistaa jo nykypäivänä erilaisten tekniikoiden käytön ja myös opiskelijoilla on kotonaan käytössä tekniikoiden vastaanottamiseen liittyen vaadittavaa tekniikkaa, joten miksi sitä ei hyödynnettäisi. Vastaus on ilmeinen eli opettajien resurssit eivät useinkaan mahdollista muuta. Opettajat osaavat oman työnsä, mutta opetusteknisesti ollaan usein pitkälle vanhoillisia. Opetuksellisessa keskustelussa yleisestikin painotetaan, että tekniikka ei ole tärkeää vaan opetettava sisältö. Tämä on selvää, mutta tutkitusti havainnollisuutta opetuksessa ei tulisi väheksyä, koska sisäisen kipinän herättäminen olisi todennäköisesti olennaisesti tuloksellisempaa. Verkkopohjaiset opiskeluympäristöt tulisikin nähdä kokonaisuuksina pelkkien internet sivujen päivittämisen sijaan, koska muutoin hyvät avoimuuden ja kontekstuaalisuuden ideaalit vaihtuvat suljetuksi toiminnaksi perustuen perinteiseen opetussuunnitelma-ajatteluun (Manninen 2001, s. 36).

Verkkokurssiin liittyen interaktiivisen opetus-opiskelu-oppimisprosessin rakentamiseen tulisi varata aikaa. Organisaatioajatteluun liittyen itse näkisin hyvänä sitä, että koulut laativat verkko-opetukseen liittyen valmiita perusopetusalueita, joihin opettajat voivat alkaa syöttämään omaa tietouttaan. Oppilaitoksien toiminnassa voisi olla perusteltua se, että verkko-opetuksen yleisilme olisi yhtenäinen ja myös toiminnollisesti eri verkkokurssit olisivat loogisia. Kyseinen helpottaisi todennäköisesti eniten opiskelijoiden oppimista, koska kerran opittu käyttötieto periytyisi seuraavalle kurssille ja lisäksi opettaja saisi heti alkuun keskittyä opetusdidaktisiin ratkaisuihin sisällönrakentamisen sijasta. Jyväskylän ammattikorkeakoululla ei ollut käytössä yhtenäiseen ilmeeseen perustuvaa verkko-opetusalustaa, joka oli mielestäni negatiivista niin itselleni kuin opiskelijoillekin. Oman työn osalta kurssin rakentamiseen meni kohtuuttomasti aikaa ja kurssi haki oikeita menettelyjä elinkaarensa ajan etenkin keskinäiseen viestintään ja arvioinnin osalta. Oppilaskohtaisesti oli hyvä todeta, että verkkokurssi todettiin useissa palautteissa kuitenkin uudeksi, erilaiseksi ja myös haastavaksi opiskeluvälineeksi. Useissa palautteissa kuitenkin korostui, että alkukontaktilla olisi ollut suuri merkitys käytännön asioiden läpikäymisessä. Jälkeenpäin on selvää se, että alkukontaktilla olisi voitu käsitellä käytännön kysymykset, mutta silti itse näkisin parempana tienä sitä, että verkkotoimintaan liittyvät yleiset periaatteet käydään läpi oppilaitoksissa perehdytys koulutuksessa, koska verkko-opiskelu kuitenkin on jo osa oppilaitosten

arkea. Opettajana pidinkin outona, että verkko-opiskelua mainostetaan erittäin painokkaasti, mutta perustoteutukseen ei ole satsattu lainkaan. Olisi myös oppilaitosten etu, että verkko-oppimisalustat ovat jo graafisesta ilmeestä alkaen ammatillisen näköisiä. Nyt Jyväskylän ammattikorkeakoululla yhden verkkokurssin toteuttaneena ja useita opiskelijana seuranneena on ikävä todeta, että toteutukset ovat varsin kirjavia ja epäyhtenäisiä. Näkisin asian ensisijaisena kehittämisen kohteena ennen kurssitarjonnan laajentamista.

3.4 Opetuksen teorian huomioiminen kurssin käytännössä

Verkkokurssin rakentamisessa ja käytännön toiminnassa pyrin huomioimaan lähtökohtatasolla myös opetustoimintaan liittyvää teoriaa. Yleisesti verkkokurssin rakentamisen alussa huomioin Verkko-opetuksessa – opettaja verkossa kirjan ohjeita, joilla laadukas verkko-oppimateriaali olisi toteutettavissa. Käytännön toiminnassa verkkototeutus rakentui kognitiivis-konstruktiiivisen oppimisteorian ympärille. Verkkototeutuksessa pyrin siihen, että tiedon ja kokemuksen kartuttamisen ympärille rakennetaan erilaisia ongelmia, joita ratkomalla opiskelijoilla ensin herää motivaatio opiskeltavaan aiheeseen ja sen jälkeen syventävillä tehtävillä opiskelijoiden orientaatiotaustaa vahvennetaan. Lähtökohtaisesti pyrin yleiseen teoreettiseen tietoon perustaen myös siihen, että opiskelijat itse ovat tiedon tulkitusjonoita antaen sisällölle oman arvon ja merkityksensä (Kauppila 2003, s. 22).

Opetusopillisesti pidin hyvänä sitä, että verkkotoiminta luo merkittäviäkin oppimista edistäviä piirteitä. Didaktiseen ajatteluun liittyen oma syväosaaminen kuitenkin puuttui, joten kehittämishankkeeseen liittyen en aiheeseen kovin syvälle päässyt. Käytännössä kuitenkin havaitsin jo sen, että vaikeankin teoreettisen aihealueen käsittely on verkossa vaivattomampaa kuin lähiopetuksessa. Helpompaa siksi, että verkossa kysymyksiin vastaamiselle on enemmän aikaa ja näin vastauksista voi todella muovata hiotumman. Kirjallisuudessa on todettu, että koska tietokonevälitteinen viestintä on tekstipohjaista, joutuu opiskelija keskusteluun osallistuessaan muotoilemaan ja ilmaisemaan ajatuksensa kirjoitettuna tekstinä. Kyseinen kirjoitusprosessi itsessään on jo oppimista edistävä väylä, koska opiskelija

joutuu kirjoittaessaan miettimään viestinsä sisältöä ja usein välttämään niin sanottua kevyttä puhetta. Kirjalliseen viestintään liittyen opiskelijat joutuvat myöskin tavoittelemaan toisten kirjoitusten ymmärtämistä ja näin kyseinen prosessi tukee myöskin oppilaiden oman tiedon rakentumista. (Manninen & Nevgi 2001, s. 99.)

3.4.1 Lähde liikkeelle olemassa olevasta verkkomateriaalista

Olemassa olevaa verkkomateriaalia ei minulla ollut, joten kaikki työ oli tehtävä alusta alkaen tyhjästä. Kyseisellä tavalla rakentaen kurssin laadinta on työläs prosessi, koska kurssin rakentaminen aloitus valmiiksi vie runsaasti aikaa. Julkisoikeuden perusteiden osalta alkuvalmisteluun kului aikaa vähintään 100 tuntia. Asia ei ollut yllätys, mutta valmisteluun menevän ajan osuus on hyvä huomioida verkkokurssien toteuttamisessa. Kurssin laadintaan sisältyvät tunnit määritetään yleensä oppilaitoksissa niin alas, että niiden sisällä pysyttäessä lopputulokset eivät voi olla kurssien osalta hyviä. Kyseinen johtaa yleisesti sisällöllisesti ja ohjauksen osalta varsin kevyisiin kurssikokonaisuuksiin, kuten tapahtui myös seuranta kurssilla.

3.4.2 Sovella verkkopedagogisia periaatteita verkkomateriaalin tuottamisessa

Kohderyhmä

Verkko-opetusmateriaalin rakentamisessa pyrin huomioimaan kohderyhmän kurssin rakentamisesta lukien jatkuen aina kurssin arviointiin. Alkuvaiheessa kohderyhmä oli helppo sisäistää, koska tarkoituksena oli rakentaa verkkokurssi oikeustradenomiopiskelijoille, jotka pääsääntöisesti suorittavat opintoja työn ohessa. Tätä taustaa vasten kurssista pyrin rakentamaan mahdollisimman käytännön läheisen vaikka opetusaiheena olikin pitkälti teoreettinen oikeudenala. Todellisuus kurssin avaushetkellä oli, että opiskelijoita kurssille valittiin 55. Kyseinen määrä oli puolet enemmän kuin oletus ja lisäksi osallistujat olivat myös muita kuin oikeustradenomiopiskelijoita. Kurssin avaamisen jälkeen käytössäni olevat resurssit

menivät täydellisesti kurssin yleiseen ylläpitoon eli kurssin sisältöön liittyvä täydentäminen oli jo lähes täysin mahdotonta. Arviointiin liittyen kyseisen kokoiset ryhmät ovat huono yhtälö jos tavoitellaan verkon kautta yksilöön liittyvää ohjausta ja henkilökohtaisien ominaisuuksien huomiointia. Kyseiset tavoitteet on mahdollista yhä saavuttaa, mutta opettajalla tulee olla mahdollisuus täysin omistautua kyseessä olevan kurssin ylläpitoon. Sivutyönä toteutetut kurssit eivät mahdollista opetuksen henkilökohtaistamista liittyen ensisijaisesti resursseihin. Oppilaitosten olisi asia huomioitava ja keskittää painotukset ensisijaisesti verkko-opetuksen laatuun ei määrään.

Kohderyhmän huomioiminen olisi kuitenkin aina riippumatta opetusmuodosta ensiarvoisen tärkeää. Itsekin pidin ja pidän vieläkin kohderyhmän analysointia tärkeänä vaikka toteutetulla kurssilla tietämys jäikin heikoksi. Tulevissa toteutuksissa pyritään huomioimaan heti alusta alkaen kohderyhmän erityispiirteet, motivaatio ja resurssit (ks. Lindh & Parkkonen 2001, s. 148-149).

Aine tai aihe

Julkisoikeuden perusteiden opetus on haasteellinen pedagoginen tehtävä tapahtuipa opetus missä tahansa. Oikeudellisena kokonaisuutena aiheisältö on pitkälti teoreettista yleistietoa, jonka käytännöllistäminen opiskelijoiden arkeen on erittäin vaikeaa. Kurssin toteutuksessa ei tavoitteissa mielestäni onnistuttu eli kurssista ei saatu luotua sisäisesti herättävää opiskeluympäristöä, jossa olisi huomioitu myös oppilaitoksen tukema ongelmaperusteinen oppiminen. Kyseinen olisi helpompi toteuttaa käytännön läheisissä oikeuden aloissa, mutta julkisoikeuden opetuksessa toteutus olisi erittäin haastavaa, aikaa vievää ja myös laajaa yhteiskunnallista tietämystä edellyttävää opettajan tietotaidon osalta.

Yhteisöllisyys

Verkko-opetuksen toteuttaminen vaatii opettajalta paljon, mikäli pystyy luomaan ympäristön joka tukee yhteisöllistä oppimista lähiopetuksen tavoin. Verkossa on mahdollista korostaa yhteisöllisyyden merkitystä oppimisen yhtenä osana. Tällä kurssilla yhteisöllisyyttä korostettiin lähinnä verkkokeskustelualustoilla, joissa pyrin

herättämään keskusteluja, joissa yhteisöllisyys olisi korostunut. Keskusteluja kyllä saatiin syntymään herätteiden kautta, mutta opiskelija-aloitteinen keskustelu oli harvinaista eli opetus keskittyi pitkälti kuitenkin omaan työhöni vaikka lähtökohta oli yhteinen oppiminen yhteisen kehittämisen kautta. Kurssilla yhteinen kehittäminen jäi vähäiseksi kurssin muodostuessa varsin nopeasti suoritepainotteiseksi. Oli nähtävissä, että oppilaat suorittavat pakollisen eivät mitään muuta.

Joustavuus

Verkko vapauttaa pitkälti opetuksen ajallisista ja paikkaan sidotuista ehdoista. Verkossa opiskelu voi tapahtua silloin kun se itselle parhaiten sopii. Ajatus onkin hieno, jos oppiminenkin toteutuu tehokkaammin kuin perinteisessä lähiopetuksessa.

Kurssilla joustavuus toteutui mielestäni hyvin, jota myös opiskelijoille korostettiin kurssin alusta alkaen. Opettajan työn osalta on kuitenkin hyvä pitää kokonaisuus tiukasti omissa käsissä eli joustavuudellakin olisi hyvä olla tietyt rajat, jotka on määritetty heti kurssin alussa. Tällä kurssilla lähtökohta oli avoin, joka ei ole lähtökohtaisesti hyvä asia, koska kokonaisuus voi karata hallitsemattomaksi. Opettajan tulisi olla riittävän auktoritääriäinen myös verkko-opetuksessa vaikka lähiopetukseen luonnetta ei voidakaan täysin toteuttaa. Auktoritäärisyys verkko-opetuksessa tarkoittaneekin lähinnä oman asemansa mainitsemista, rajojen vetämistä ja johdonmukaista otetta verkkokurssin hallinnassa.

Tuki

Verkkokurssin tuki tapahtui täydellisesti verkon kautta eli opiskelijoilla ei ollut mahdollisuutta ottaa henkilökohtaisesti yhteyttä minuun esimerkiksi puhelimitse. Suurien ryhmien osalta ongelmana voi olla, että oppilaiden kysymykset ja ongelmat vievät liikaa aikaa olennaiselta eli opettamiselta. Tällä kurssilla ongelmien käsittely pyrittiin ohjaamaan avatulle keskustelupalstalle, jossa kurssin läpivientiin liittyviä kysymyksiä oli mahdollista esittää. Hyvää kyseisessä oli se, että kerran kysytty ja vastattu asia oli kaikkien nähtävillä, joten samojen asioiden toisto väheni.

Tuen osuutta kuitenkin korostettiin, koska lähipäiviä kurssiin ei sisältynyt.

Itsearviointi

Verkkokurssiin ei sisällynyt erillistä oppilaiden itsearviointia, koska menettely kuuluu yhtenä osana oppilaiden laajempaa oppimisprosessia.

Ohjaus

Ohjauksen osuus rajoittui lähinnä verkkokeskusteluihin, koska muuhun yksilöohjaukseen ei ollut resursseja. Kyseinen toimi kurssilla mielestäni hyvin, koska oppilailla oli kuitenkin mahdollisuus kysyä eri alueille avatuilla keskustelupalstoilla ongelmallisista ja ajankohtaisista asioista kysymyksiä.

3.4.3 Verkkomateriaali tehdään, ei vain siirretä verkkoon

Kyseinen todettu seikka tuli todistettua myös seuranta kurssilla. Verkko-opetuksen laadinta vaatii paljon työtä eli kyseessä ei ole yksinkertainen siirto. Jokaisen opettajan joka lähtee verkko-opetustyöhön mukaan tulisi sisäistää se, että ensimmäisellä kerralla verkko-opetuksen toteuttaminen on suuren työn takana eli usein jo valmiidenkin opetusaineistojen osalta toteutus vaatii lähes uuden kirjoittamisen, koska aina käytössä olevat ohjelmat eivät tue tiedostoja, joita käytössä oleva verkko-ohjelmisto tukee. Yleisimmillä ohjelmilla laaditut tiedostot yleensä voi liittää verkkoaineistoon suoraan liitteiksi, mutta kyseisessäkin olisi hyvästä muistaa verkon idea ja rakenteelliset seikat. Jos verkko-opetusta lähtee laatimaan olisi suositeltavaa se, että kyseessä ei vain ole linkkikokoelma ja tavallaan hakemisto muihin tiedostoihin. Verkkokurssin tulisi olla yhdenmukainen oppimisympäristö, jossa tieto olisi saumattomasti oppilaiden saatavilla.

Julkisoikeuden perusteet kurssin sisältö muodostui koko kurssin ajan ja lopputulos oli sisällön osalta varsin teoreettinen ja sisällöllisesti kevyt. Toteuttamiseen annettu noin 100 tunnin resurssi oli yksi syy siihen, että lopputuloksesta ei tullut alkutavoitteiden mukaista. Opettajana tavoitteeni olivat todennäköisesti liian utopistiset eli tavoitteita tulisi osata rajata suhteessa resursseihin jo tavoitteiden asettamisen vaiheessa.

Merkittävää on myös se, että valtaosa palautetta antaneista opiskelijoista kuitenkin piti kurssia onnistuneena ja arvosanaltaan kiitettävänä. Itsearviointiin liittyen pidän kuitenkin omaan toimintaan nähden hyvänä sitä, että tavoitteet asetetaan korkealle ja keskinkertaisesti hoidettujen tehtävien jälkeen tiedostetaan se, että parantamista löytyy. Nyt parantamista löytyi koko kurssin ajan ja todennäköisesti kurssin jälkeinen arviointi avaa vielä laajempia näkökulmia koko verkko-opetuksen toteuttamiseen. Oppilaitoskohtaisesti olisi kuitenkin hyvä pohtia sitä, minkälaisia resursseja verkko-opetuksen toteuttamiselle annetaan. Itse huomasin konkreettisesti sen, että noin 100 tunnin resursseilla ei ole mahdollista toteuttaa verkkokurssia, joka tyydyttää tavoitteitani. Mainituilla resursseilla ei mielestäni ole mahdollista pärjätä silloinkaan, jos kurssi on jo olemassa, koska jo pelkkään arviointiin menee helposti kyseinen resurssi eli noin kahden viikon täysimääräinen työpanos. Verkko-opetuksessa arviointi on kokonaisuus liittyen verkkokurssin aktiiviseen toiminta-aikaan sekä mahdollisten suoritteiden arviointiin. Olennaisinta mielestäni on se, että opettaja ymmärtää sen, että verkkotoiminta vaatii aktiivista opettajan läsnäoloa, aktiivointia ja säännöllistä palautetta. Kyseinen vie aikaa ja kyseinen asia pitäisi myös tiedostaa. Omaan arviointiini liittyen on helppoa todeta, että toisen kerran en lähtisi toteuttamaan kurssia alusta loppuun mainituilla resursseilla. Tämän toteutuksen osalta muut kuin rahalliset ansiot painoivat vaakakupissa enemmän eli se käytännön hyöty mitä verkkokurssin toteuttamisesta saa on ensiarvoista. Verkkokursseja ei saisi omankaan kantani mukaan lähteä toteuttamaan niin, että ne perustuvat ns. yhden kerran ajattelumallille (Kuusela 2001, s. 174).

Yleisesti näen oikeudellisen verkko-opetuksen osalta, että verkko-opetuksen laadintavaiheelle tulisi varata aikaa noin kuukausi, käytännön toteutukselle toinen kuukausi ja kolmas olisi varattu kokeiden suorittamiselle ja arvioinnille. Kyseinen malli toimisi ainakin esimerkkitapauksena käsitellyssä Julkisoikeuden opetuksessa. Kyseiseen kolmen kuukauden ajanjaksoon tulisi opettajalle varata vähintään noin 250 työtunnin resurssit, joilla olisi mahdollisuus toteuttaa tavanomaisia verkkokursseja. Mikäli pyrittäisiin saavuttamaan verkko-opetukselle kuvattuja ylempiä tavoitteita olisi resurssien oltava jo lähellä kahden kuukauden täysipäiväistä työpanosta eli noin 300 tunnissa. Kyseisillä tuntimäärillä ei sinänsä ole merkitystä laajemmin, mutta kyseisen kautta pyrin korostamaan sitä, että 100 tunnin resursseilla toteutetut kurssit voivat helposti kääntyä jopa oppilaitosta vastaan, koska oppilaat voivat kokea kurssit

pettymyksinä heijastuen koko opiskeluaikaan ja yleiseen palautteeseen. Todennäköistä on, että toteutetulla kurssilla annetuista resursseista huolimatta ei tällaista vaaraa kuitenkaan ole, koska oppilaat ainakin pääosin olivat tyytyväisiä kurssin sisältöön ja toteuttamistapaan. Tosiasia tietenkin on, että käytännössä kurssin toteuttamiseen meni vähintään 200 tunnin työpanos eli noin puolet enemmän kuin siitä maksettiin. Itse jälkepäin arvioiden kuitenkin koen, että kurssin toteutus antoi tulevaisuudelle paljon ja nyt verkko-opetuksen lähtökohdat on kunnossa, josta on hyvä aloittaa ylempi kehitys kohti täydellisimpiä verkkototeutuksia.

3.4.4 Hyödynnä verkon ulottuvuuksia

Verkkokurssin toteuttaminen internetiin pohjautuvalla alustalla tarjoaa äärettömästi erilaisia mahdollisuuksia tiedon sisällön rakentamisessa. Laadittavan kurssin voi rakentaa luonnollisesti hyvin monin tavoin. Olennaista olisi kuitenkin se, että verkkokurssi ei ole vain linkkikokoelma muiden laatimiin aineistoihin. Jokaisella kurssilla on oma runko tai opetussuunnitelma, mutta kurssien tulisi mielestäni sisältää myös oman perustan ja opittavan tiedon syventämisessä käytettäisiin linkkejä.

Verkon ulottuvuuksia kannattaa kuitenkin hyödyntää, koska opiskeluympäristöstä saadaan vaivattomasti esimerkiksi kansainvälisestäikin avartava. Verkko tulisi nähdä myös laajemmin opiskelutekniikoita tukevana keinona ei pelkästään tiedon etsintää helpottavana kanavana. Verkon kautta on mahdollista jo nykypäivänä toteuttaa lähiopetuksen kaltaista toimintaa kun hyödynnetään tietotekniikkaa sen tarjoamalla mahdollisuuksilla.

3.4.5 Opetussuunnitelman laatiminen

Julkisoikeuden perusteet kurssilla laadin opetussuunnitelman suppean tien kautta. Kurssin perustietojen yhteyteen kirjasin kurssin etenemiseen ja opiskeluun liittyvät yleisperiaatteet. Toteutukseen liittyen havaitsin, että selvä ja yksityiskohtainen

opetussuunnitelma toimisi kurssin hallinnoinnin apuvälineenä koko kurssin ajan eli opetussuunnitelman tekemistä pidän perusteltuna.

3.4.6 Huomio käytettävyyteen

Verkkokurssien luonteeseen liittyen olisi panostettava kurssien käytettävyyteen niin opiskelun välineenä kuin mahdollisesti jo oppilaiden ammatilliseen toimintaan liittyvänä. Opiskelun välineenä olisi hyvä, jos oppilaille olisi sivuilla oma tila omalle aineistolle, joka tukisi oppilaan opiskelua ja mahdollisesti myös omaa ammatillista kasvua. Kyseessä olisi tavallaan oma virtuaalinen oppivihko, jonka kukin opiskelija saisi rakentaa oman näköisekseen.

Julkisoikeuden perusteet -kurssilla sisällöstä muodostui yleinen eli lähinnä yleissivistävää tehtävää laajempia tavoitteita ei saavutettu. Opiskelijoilla oli mahdollisuus avoimeen liikkumiseen kurssilla ja lisäksi heillä oli mahdollisuus avata keskusteluja ja tuoda omaa asiantuntemustaan esille. Käytännön toiminnassa keskustelujen avaaminen opiskelija aloitteisesti oli harvinaista eikä opiskelijat juurikaan osallistuneet sisällön rakentamiseen toivomallani tavalla. Jatkossa panostaisin enemmän kurssin käytettävyyteen niin, että sisällöllä olisi opiskelijoille annettavaa myös opiskelun ulkopuolisessa toiminnassa, jolloin verkkokurssi ei olisi pelkästään yksi osa opiskelua. Kyseisen tavoitteen saavuttaminen tukisi merkittävästi oppilaiden ammatillista kasvua, jota mielestäni kannattaa tavoitella. Yleisestikin näen, että olisi panostettava siihen, että verkkokurssien sisällöt periytyvät myös opiskelun jälkeiselle ajalle. Tässä mielessä jonkinlainen virtuaalinen oppivihko voisi olla kannatettavaa. Mahdollinen tie olisi se, että opiskelijoille avattaisiin heti opintojen alussa alusta, minne kaikkea olennaista opiskeluihinsa liittyen voisivat kerätä ja siirtää myös opintojen päätyttyä itselleen. Tätä tietä tiedolla olisi käytettävyytensä myös opintojen jälkeisenä aikana.

3.4.7 Käytä valmisohjelmia verkkomateriaalin tuottamiseen

Kyseisen kurssin laadinnassa ei ollut muuta vaihtoehtoa, kuin laatia kurssi Jyväskylän ammattikorkeakoulun käytössä olevaan R5 Generation -verkkoalustaan. Kyseinen menettely oli kuitenkin pelkästään positiivista, koska näin opiskelijoilla oli käytössään vain yksi järjestelmä, jota käyttivät opinnoissaan ja lisäksi itselläni oli kokemusta kyseisen järjestelmän käytöstä.

Valmisohjelmia tulisi kuitenkin kehittää niin, että opetusteknisesti opettajalla olisi mahdollisuus käyttää erilaisia opetustekniikoita, joissa myös hyödynnettäisiin tietotekniikkaan liittyviä elementtejä. Tulevaisuus todennäköisesti kehittää järjestelmiä niin, että opettajalle tarjotaan valmiita hyväksi havaittuja pedagogisia vaihtoehtoja. Tämä olisi hyvästä, jotta opettajat voisivat keskittyä omaan osaamiseensa ja järjestelmät tukisivat nimenomaan niin tehtäväänsä. (ks. Vanha-Eskola 2001, s. 161-166.)

3.5 Verkko ja yhteisöllinen opiskelu

Julkisoikeuden perusteiden osalta opiskelu oli ensisijaisesti yksilöopiskelua, koska lähipäiviä ei ollut, verkossa ei suoritettu ryhmitöitä eikä yhteisöllisyyttä muutoinkaan ensisijaisesti tuettu. Yhteisöllinen toiminta oli mahdollista opiskelijoiden omasta aloitteesta, mutta verkon kautta sen toteutumista oli vaikea havaita.

Kurssin laadinnan alkuvaiheessa arvioin yhteisöllisyyden merkitystä, mutta kyseisen jakson luonne huomioiden en katsonut sitä ensiarvoisen tärkeäksi opiskeluun liittyen.

Verkkoympäristöllä tai –materiaalilla voidaan tarpeen ja tilanteen mukaan, joko tukea yhteisöllistä opiskelua tai jättää sosiaaliset aspektit kokonaan huomiotta. Verkko vankentaa yksilöllistä opiskelua ja antaa siihen toimivia välineitä. Verkko mahdollistaa yksilöllisyyden, räätälöitävyyden ja henkilökohtaisuuden. Samalla yksilöllisyyden vastapainoksi, erityisesti pitkäkestoisessa verkko-opiskelussa, käy usein

niin, että kanssaoppijoiden ja opiskeluyhteisön merkitys kasvaa valtavasti. Verkko tarjoaa avaimen uudenlaiseen yhteisöllisyyteen. Verkko voi toimia erilaisten oppilaiden osaamista yhdistävänä välineenä, älyllisenä partnerina ja uutena kontekstina. (Tella ym. 2001, s. 208).

Julkisoikeuden perusteet -kurssin osalta jo lähtökohdatkin huomioiden yhteisöllisyys ei ollut avainasemassa, joka siis oli tietoinen valinta. Sisältö oli pitkälti teoreettista ja korostetusti itseopiskeluun pohjautuvaa. Yleisestikin verkon kautta on helppo lähentyä yksilöitä, mutta yhteisöllisyyden rakentaminen on paljon haastavampaa kuin perinteisillä lähiopetustunneilla. Itseohjautuvuuteen liittyen painotin sitä, että opiskelijat toteuttaisivat opiskeluaan itsenäisesti, motivoituisivat oppimiseensa, sisäistäisivät omaehtoista tietoa ja arvioisivat omaa oppimistaan. Lähtökohtaisesti tavoittelin sitä, että opiskelija havaitsisi itse aikaisemman ja uuden tiedon problemaattisuuden, yhtenäisyyden tai eroavaisuuden ja toimintaansa liittyen jäsentäisi kognitiivisten skeemojen avulla tietoa omaan laajempaan kognitiiviseen rakenteeseensa (Kauppila 2003, s. 84).

Opetukseen liittyen muotia on puhua itseohjautuvuudesta, konstruktiivisuudesta, yhteistoiminnallisuudesta ja yhteisöllisyydestä, hyvä niin, mutta kaikkien huomioiminen vaatii jo laajaa sisältöosaamista, joka itseltäni uupui. Tietoinen valinta heti alusta asti oli se, että korostan aktiivisen opiskelijan itseohjautuvuutta lähinnä yhteisöllisyyden kustannuksella. Mielestäni ainakin oikeuden teorian opetuksessa itseohjautuvuudella on paikkansa, koska näin valtaa ja vastuuta annetaan opiskelijoille ja heitä rohkaistaan laajentamaan tietämystään juuri niiltä sektoreilta, joista he itse haluavat tietoa. Kyseinen kannustaminen omille vahvuusalueille on samalla helppo keino rakentaa opiskelijoiden motivaatioperustaa.

Itseohjautuvuuteen liittyen on kirjallisuudessa mainittu, että itseohjautuva oppija tahtovana ja sisäisesti motivoituneena pitää myös opettajaa lähinnä neuvonantajana. Lisäksi itseohjautuva opiskelija arvioi ja tarkkailee aktiivisesti omaa oppimisprosessiaan ja näin on myös itsenäisesti tietoinen ja vastuullinen omista ratkaisuisistaan. (Mannisenmäki 2001, s. 111.) Kyseinen teoria toimii oikeuden opetuksessa erinomaisesti, jos opiskelija todella motivoituneena hakee ja etsii tietoa

niiltä sektoreilta, jotka konkreettisesti tukevat omaa toimintaa. Tätä kautta on mielestäni mahdollista myös saavuttaa jo opiskeluvaiheen syväosaamista, josta on välitöntä hyötyä myös käytännön työelämässä. Malli toimii parhaiten koulutuksessa, jossa opiskelijat ovat välillä koulussa ja välillä työelämässä eli siirtovaikutus opitusta käytäntöön on välitön.

3.6 Verkko-opetuksen suunnittelun ja arvioinnin periaatteita

Verkko-opetuksessa – opettaja verkossa kirjassa (Tella ym. 2001, s. 213) käsitellään verkko-opetuksen suunnittelun ja arvioinnin yleiset periaatteet seitsemän alakohdan alla, joiden valossa Julkisoikeuden perusteiden kurssin toteuttamista arvioin koostaen.

- 1. Verkko-opetus on ymmärrettävä laajana kehityssuuntana, jossa koko toiminnan konteksti on otettava huomioon*

Julkisoikeuden perusteet –kurssin rakensin sivutoimisesti yhdeksi osaksi oikeustradenomien opiskelua. Vaikka minulla ei ollut pysyvää suhdetta Jyväskylän ammattikorkeakouluun tavoitteena pidin, että kurssilla olisi tilausta myös jatkossa. On selvää, että verkkokurssin toteuttaminen alusta loppuun pelkästään ainutkertaiseksi on resurssien haaskausta, koska ensimmäisellä laadintakerralla aikaa menee runsaasti sekä perustietojen syöttämiseen että järjestelmän perustan opettelemiseen.

Verkkokurssien osalta on selvää, että ne olisi ymmärrettävä osaksi laajaa kehityssuuntaa huomioiden koko toiminnan konteksti. Tähän periaatteeseen liittyen opettajan tulisi myös tietää koko organisaation perustasta ja lyhyen sekä pitkän tähtäimen suunnitelmista. Kokonaisuuden hallinta edistäisi kurssin valmistelua niin, että siitä saataisiin rakennettua helposti muuteltava eri tarpeisiin. Mikäli yksittäinen opettaja saa heti ensimmäisen verkkokurssin aloitusvaiheessa tiedon jatkototeutuksista on laadintatyö haastavampaa ja palkitsevampaa.

2. *Dialogisen vuorovaikutuksen ja yhteisöllisen opiskelun tukemiseen on tarpeen kiinnittää huomiota*

Toteutettu kurssi osoitti, että dialoginen vuorovaikutus on verkkokursseilla avainasemassa korvaamassa perinteisen lähiopetuksen menetyksiä. Verkon kautta on helppo rakentaa dialogikeskusteluja joko niin, että opettaja toimii aktiivisesti keskustelujen herättäjänä tai mieluummin niin, että kaikki osallistuvat keskusteluihin, myös aloitteellisesti. Toteutetulla kurssilla oppilaita pyrin aktivoimaan myös keskustelujen aloittamiseen, mutta käytännössä vain harvat opiskelijat ottivat kyseisen aktiivisen roolin. Asia olisi ollut mahdollista toteuttaa suoriteperusteisesti eli vaatimalla opiskelijoilta tiettyä määrää keskustelujen aloituksia, mutta opetuksellisesti liialliset suoritteet eivät välttämättä ole hyvästä.

Dialogit ovat osa yhteisöllisyyttä, mutta dialogeja laajempaan yhteisöllisyyteen ei toteutetulla kurssilla edetty. Verkkokurssien kautta opiskelijoille pyritään mahdollistamaan opiskelun vapautta, joten liiallinen yhteisöllisyyden korostaminen ei ole perusteltua. Verkot ovat kuitenkin yhä varsin kahlittuja eli niin sanottu avoin tiedonsiirto rajoittuu usein kirjalliseen ja valokuva aineistoon eli esimerkiksi liikkuvan kuvan avaaminen yhteisöllisessä mielessä on jo haasteellisempaa. Verkkokeskustelut ovat mahdollisia myös aktiivisesti esimerkiksi keskustelupalsta ympäristössä tai jopa niin, että keskustelupalstan lisäksi opiskelijoilla on avoin yhteinen yhteys esimerkiksi nettipuhelimen kautta. Ongelma on se, että opiskelijoiden tekniset edellytykset vaihtelevat eli jos tuetaan teknisiä järjestelmiä olisi varmistettava, että oppimisen mahdollisuudet ovat yhdenvertaiset. Toteutetulla kurssilla ei edetty edistyneempien tekniikoiden hyödyntämiseen.

Verkkokursseja toteutettaessa ei mielestäni saisi unohtaa sitä, että verkossa tapahtuva toiminta on vielä useille vierasta, joten perinteisiäkin arvoja tulisi kunnioittaa eli kontaktiopettamisellekin on paikkansa myös osana verkkokursseja. Verkkokeskusteluihin liittyen merkittävää on myös opiskelijoiden ja opettajan toiminnan osalta se, miten hyvin ihmiset tuntevat toisensa entuudestaan. Toteutetulla kurssilla näin oppilaiden nimet, mutta kukaan ei ollut entuudestaan

tuttu. Oppilaidenkin osalta ryhmässä oli oikeustradenomiopiskelijoiden lisäksi myös ulkopuolisia henkilöitä. Kyseinen varmaankin vaikutti tiettyyn varautuneisuuteen keskusteluissa eli kurssilla ei mielestäni päädytty niin sanotun ydinryhmän keskusteluun, jossa sisältöä syntyy ilman tarkempaa sanallista pohdintaa.

Verkkopohjaisissa opiskeluympäristöissä vuorovaikutukseen liittyen olennaista on se, miten hyvin osallistujat tuntevat toisensa etukäteen. Ryhmän muodostumisen jo tapahduttua on sähköpostit ja keskustelut vain välineitä ryhmän tavanomaisessa vuorovaikutuksessa ja kommunikaatiossa. Tilanne on täysin eri jos ryhmän jäsenen eivät tunne toisiaan entuudestaan. (Matikainen 2001, s. 56.) Toteutetulla kurssilla lähtökohta oli se, että alkukontaktissa olisi luotu pelisäännöt kurssin toteuttamiselle ja tutustuttu toisiimme. Kun lähikontakti ei toteutunut oli kommunikointi puhtaasti verkossa tapahtuvaa. Toteutuksen jälkeen on helppo todeta, että alkukontaktin suurin merkitys on juuri ryhmän rakentaminen, jotta toiminnalle saadaan avoimet lähtökohdat kankeutta hälventäen.

3. Kokemuksellisuuden ja elämyksellisyyden tuottaminen on verkko-opetuksessa vähintään yhtä tärkeää kuin lähiopetuksessa

Asia on täysin selvää eli verkkoympäristön rakentaminen pelkästään tiedolliseksi teoreettiseksi alustaksi ei saisi olla hyväksyttävä tavoite vaikka näin toteutetulla kurssillakin lähtökohtaisesti kävi. Yleisestikin verkkokurssit ovat yhä varsin teoreettisia tekstin ja esitysten käsittelyalustoja ja saman tiedonsiirron voisi tehdä yksinkertaisemminkin muiden tekniikoiden kautta. Verkko-opetuksessa tulisi korostaa muita arvoja unohtamatta kokemuksellisuutta ja elämyksellisyyttä, koska kyseisen kautta on mahdollista saavuttaa verkko-opetuksessa lähiopetuksen opilliset tehot vähällä työllä.

Minkälaisia kokemuksellisia ja elämyksellisiä elementtejä verkkokurssi sisältää riippuu täysin opettajan resursseista verkkokurssin rakentamiseen liittyen. Helppo on todeta, että lähiopetuksessa kokemukselliset ja elämykselliset elementit on vaivattomimmin toteutettavissa, koska verkossa toiminta vaatii luovuutta ja aikaa,

joita ei yleensä löydy perusopettajilta. Julkisoikeuden perusteiden osalta lähtökohta oli, että kurssille saataisiin sisällytettyä niin liikkuvaa kuvaa kuin erilaisia äänitiedostoja, mutta asia jäi idean asteelle. On hyvä havaita, että tietotekniikka kyllä jo nyt mahdollistaa opetettavan aiheen havainnollistamiselle lähes rajattomia mahdollisuuksia ja haasteita, mutta avainasemassa yhä on opettaja yksilönä. (ks. Peltonen 1995, s. 74.)

4. *Verkossa aika, paikka ja tilanne saavat uusia muotoja. On tärkeää ymmärtää näiden ilmiöiden muuttuminen ja se, miten muutokset vaikuttavat opetuksen suunnitteluun ja arviointiin*

Verkko-opetuksen hyödyissä on hyvä huomioida myös opettajan resurssit. Mikäli opettajalta edellytetään oppilaitoksessa päivittäisesti normaali opetuspanos lähiopetuksessa ja verkkotoiminnot ymmärretään organisaatiossa ensisijaisesti työtä helpottavina välineinä on yhtälö vaarallinen. Kehittämishankkeessani en voi arvioida oppilaitoksen osana tapahtuvaa toimintaa, koska kurssin toteutus tapahtui oppilaitoksen ulkopuolella. Verkkohallinnointi tapahtui osaltani sivutoimisesti, joka asetti verkkohallinnointiin omat haasteensa ja oli sinänsä erittäin vaativa työ.

Itselleni toteutettu kurssi oli erittäin opettava ja haastava kokonaisuus, mutta annetun noin 100 tunnin resurssin osalta täysin taloudellisesti katteeton. Ainakin toteutetun kurssin osalta on todettavissa, että yksittäisen kurssin laatiminen, hallinnointi ja arviointi tulisi määrittää jo lähtökohtaisesti niin, että ajallisesti läpivientiin varattaisiin täysipäiväisesti noin kuukauden työpanos eli vähintään noin 200 tunnin resurssi. Opettajan kannalta on hyvä, että jokainen työ opettaa jatkotyöhön liittyen. Jatkuvalle kehittämiselle tulisi varata oma aikansa myös mahdollisiin uusinta kursseihin liittyen, koska verkkoa olisi opittava hyödyntämään tekniikan keinoin.

5. *Käyttäjien toiminta ja tarpeet ovat verkko-opetuksen suunnittelun lähtökohta*

Tarkoituksenmukaista olisi, että opettaja voisi kurssia rakentaessaan lähestyä aihetta käyttäjien toimintaan ja tarpeisiin tukeutuen. Yleistä on, että verkkokurssin rakentaminen on lähtökohtien osalta tehtävä ennen kuin oppilaille avataan oikeudet kurssille. Toteutetulla kurssilla käyttäjien toimintaa ja tarpeita ei ollut mahdollista huomioida kuin vasta sen jälkeen kun oppilaille avattiin oikeudet kurssille ja tällöin perustiedot sisällöissä jo olivat. Selvää on, että keskustelujen kautta oppilaiden toimintaa ja tarpeita pyrin huomioimaan mahdollisuuksien rajoissa, mutta noin 50 oppilaan osalta jouston mahdollisuudet olivat vähissä.

Kyseiseen ideaaliin pyrittäessä olisi hyvä tiedostaa sama kuin monen muunkin tavoitteellisen kohdan osalta eli opettajalle on varattava riittävästi aikaa toteutukseen.

6. *Verkko vaatii uutta kulttuurista taitoa, mediataitoa, joka vaatii harjoittelua*

Tämä asia tuli toteutetulla kurssilla selväksi, koska ilman mediataitoja ei kannattaisi lähteä verkkokursseja toteuttamaan. Tosiasia vain nykyisessä opetuskulttuurissa on se, että säästöjen kautta pyritään tavoitteisiin eri keinoin, joista yksi on verkko-opetus. On valitettavaa, että ainakin alkuvaiheessa suurin häviöjä verkko-opetuksen lisääntymisessä on opiskelija, joka joutuu siirtymään uuteen sekavahkoon ja usein sisällöllisesti ala-arvoiseen koulutusympäristöön heikoin eväin. Oppilaitoksien olisi oltava verkko-opetuksen lanseeraamisessa järkeviä niin, että verkko-opetuksessa pyrittäisiin korkeaan laatuun ja yhdenmukaiseen yleisilmeeseen.

Jo yksinkertaiset mediataidot tekisivät opetustyölle paljon. Esimerkiksi liikkuvan kuvan, äänitiedostojen ja erilaisten liikkuvien multimediatointojen kautta sivuille saataisiin sitä, mitä verkko-opetus usein vaatisi kokemuksellisuuteen ja elämyksellisyyteen liittyen.

7. *Opettaja ja ohjaaja ovat avainasemassa tavoitteellisen verkko-opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa.*

Julkisoikeuden perusteiden kurssin toteutuksessa avainrooli jäi itselleni, joka jo lähtökohtaisestikin oli selvää. Oppilaitos palkkasi sivutoimisen opettajan kurssin toteutukseen liittyen, koska vakituisella henkilöstöllä opetusta ei ollut mahdollista suorittaa. Olipa toteutustapa mikä tahansa opettajan rooli on selvä eli opettajalta vaaditaan paljon, jotta verkkokurssi olisi edes välttävällä tasolla. Jos pyritään keskimääräisiin tai hyviin toteutuksiin on toivottavaa, että toteutus on jo ryhmätyötä, johon osallistuu myös tietotekniikan- ja media-alan taitajia.

4 KEHITYS ON IKUISTA

4.1 Kokemuksesta on opittava

Itselleni tuli kehittämishankkeen aikana selväksi se, että yksittäisen verkkokurssin kannalta olisi hyvästä, jos sama opettaja voisi rakentaa omaa verkkokurssiaan toistuvasti uudelleen. Tyhjältä tapahtuva kurssin rakentaminen on aina työlästä ja ensimmäisellä kurssilla suurin osa resursseista kuluukin perustan rakentamiseen. Jo toisella kerralla opettajalla olisi mahdollisuus tarttua ensimmäisen kurssin epäkohtiin ja muutoinkin tehostaa kurssin toimintaa.

Julkisoikeuden perusteiden osalta seuraavalla kerralla opiskelijoiden toimintaan liittyen painottaisin heti verkkokurssin alussa oppimiseen liittyvänä alustana orientaatioperustan merkitystä. Engeströmiin viitaten orientaatioperusta pyrittäisiin rakentamaan niin, että

1. annettaisiin selkeä, systemaattinen kokonaiskuva julkisoikeuden alasta ja ilmaistaisiin oikeusalan sisäiset suhteet,

2. paljastettaisiin julkisoikeuden alkusolu ja yleinen toimintaperiaate vastaamalla kysymykseen miksi ja näin johdettaisiin opiskelijat laajaan siirtovaikutukseen oppimisessa,

3. annettaisiin toimivat mallit hyvälle suoritukselle ja ilmaistaisiin opittavan asian oleelliset tekijät,

4. annettaisiin opiskelijalle mahdollisuudet kontrolloida, arvioida ja korjata omaa suoritustaan orientaatioperustaan verraten. (Engeström 1984, s.79.)

Oleennaista jatkossa toteutettavilla kursseilla on se, että saisin kuvattua orientaatioperustan niin selkeästi jokaiselle oppijalle, että heissä ymmärtämisen kautta syntyisi myös sisäinen oppimismotivaatio opetettavaan aiheeseen. Orientaatioperustan rakentamisessa olisi pyrittävä kuvaamaan käsiteltävä aihealue konkreettisesti ja toiminnallisesti sekä erityisesti tehtävä kaikki verkkotoimintaan liittyen havainnollistaen multimediaa hyödyntäen. Kyseinen tavoite on erittäin haastava, mutta teoreettiseen oppimisympäristöön liittyen aiheen käsittely oleellisempaa, koska nykyisin visuaalisuudessa on korkea osansa oppimisessakin.

Oppimismotivaatiota ei milloinkaan tulisi väheksyä, koska motivoituneella opiskelijalla on paljon annettavaa myös verkkosisällölle, koska yleisesti motivoituneet osallistuvat keskusteluihin ja herättävät myös muita keskusteluun ja usein juuri niistä aiheista, jotka opiskelijoille ovat ajankohtaisia. Verkkotoimintaan liittyen tavoiteltavana voidaan pitää opiskelijan sisäistä motivaatiota, jossa opiskelija todella orientoituu ja syventyy aiheeseen ja hallitsee opittavaa aihealuetta kokonaisuudessaan. Sisäisesti motivoitunut opiskelija käyttää opiskeluun käytettävissä olevat kapasiteetit, itseohjautuu kiitettävästi ja tarttuu rohkeasti kaikkiin haasteisiin. (Kauppila 2003, s. 45.)

Vaikka toteutettu kurssi on seurannut varsin pitkälle puhtaan kognitiivisen ajattelun ideaaleja, on todennäköistä, että käytännössä toiminta on jo ollut enemmänkin konstruktivistista, koska toiminnassa on pitkälti annettu opiskelijoille myös omaa vapautta oppimisessa. Lähinnä olen ollut huomaavinani, että verkkokurssin

toteutuksessa olen sallinut omaehtoisuutta, omiin tarpeisiin liittyvää tiedonhakua ja lisäksi varsin hajautettua toimintaa kurssin sisällä. Eli toteutettu kurssi ei ole ollutkaan niin puhtaasti orientaatioperustaan rakennettu kuin teoreettisesti olen kuvannut. Toteutetulla kurssilla opiskelijoiden oppimisprosessia ei kontrolloitu kovin tiukasti ja suorituksien osalta opiskelijoille annettiin paljon omaa harkintaa. Lisäksi olennaista oli, että keskusteluihin liittyen korostettiin omien kokemusten ja ajatusten vaihtoa vaikkei tavoite mielestäni toteutunutkaan. (ks. Pesonen 2001, s. 87-89.)

4.2 Eri tekniikoiden hyödyntäminen

Verkko-opetuksen ympäristöt mahdollistavat jo nyt erilaisten tekniikoiden hyödyntämisen, mutta opettajien resurssit hyödyntämiseen ovat yleisesti erittäin alhaisia. Oppilaitoksilla on korkea rooli siinä, että verkko-opetusta toteuttaville opettajille annettaisiin perustaitoja verkkokurssin laadintaan liittyen niin, että myös kokemuksellisia ja elämyksellisiä elementtejä tulisi mukaan kursseille. On helppo yhtyä Olli Luukkaiseen siinä, että kuva tulevaisuuden opettajan työstä, jossa hän on mahdollistaja, organisaattori ja avoimissa oppimisympäristöissä itsekseen opiskelevien opiskelijoiden kannattaja, voi toteutua vain pienen opettajajoukon osalta (Luukkainen 2004, s. 206).

Julkisoikeuden perusteiden osalta jo toteutetullakin kurssilla oli tavoitteena, että verkossa on liikkuvaa kuvaa, äänitiedostoja ja erilaisia multimedia elementtejä. Kyseiseen toteutukseen omasin edellytykset, mutta käytännön hallinta vei kaiken ajan, joten edistyksellisemmät tavoitteet jäivät saavuttamatta.

Yksi mahdollinen tie kyseisen verkkotoiminnon kehittämisessä jatkossa olisi esimerkiksi se, että seuraavat kurssit sisältäisivät myös lähiopetusta niin, että sisällöissä huomioitaisiin verkkoaineiston laadinta. Lähiopetuksessa voitaisiin esimerkiksi ryhmitöinä tehdä oppivideoita, joita siirrettäisiin verkkoaineistoon. Toteutettavissa olisi esimerkiksi yleiseen hallintoon liittyen hyvään hallintomenettelyyn liittyviä toimintamalleja, joista saisi havainnollistettuja otoksia, joissa voisi lähestyä käsiteltävää aihetta esimerkiksi ongelmalähtöisesti. Toinen

kannatettava tie on se, että henkilökohtaisesti suorittaisin erillisiä opintoja multimediatuotantoon liittyen ja opittuja tietoja soveltaisın suoraan toteutettavalla kurssilla. Kyseinen toiminta mahdollistaisi oman oppimisen käytännöllisesti ja ehkä näin myös kurssi saisi kaivattua elämyksellisyyttä. Mainitut esimerkit on helppo toteuttaa oman pätevytymisen kautta, mutta on myös elementtejä joita pidän kannatettavina, mutta toteutus vaatisi ulkopuolista tukea.

Pelit

Oppimisympäristöt ja oppijat muuttuvat ja yhtenä jo todetustikin tehokkaana opetuskeinona on pelit, joita voi hyödyntää monen alan opetuksessa. Suomessa on jo muutama yritys, jotka ovat keskittyneet luomaan opetusympäristöjä pelien ympärille ja muutamia kokeiluhankkeita on esillä. Tutkimukseen liittyen Kristian Kiili on väitöstutkimuksessaan tutkinut pelien käyttöä opiskelun tukena kehittäen kokemuksellisen pelioppimisen mallin; pohjautuen flow-ilmiöön. Kiilin mukaan flow-ilmiö on tunnettu tietokonepelaajien keskuudessa ja sitä voi soveltaa myös opetuksellisiin peleihin. (Kiili 2005.)

Pelien käyttämiseen on perusteita, mutta ammatillisestikin asiassa nähdään ongelmia liittyen muun muassa kustannuksiin, pelien käytön toteutukseen, teknisiin ratkaisuihin, sisältöihin ja oppilaisiin. Verkkosivuilla Mikä peleissä kiehtoo? – artikkelissa mainitaan muun muassa pelien käytössä opetuksessa on paljon haasteista, mutta peleillä voitaisiin saavuttaa monia muita opetustekniikoita paremmin opiskelijoille mielenkiinto käsiteltävään aiheeseen. (Lappalainen, Näätänen & Ranta: Mikä peleissä kiehtoo.)

Verkkoympäristöön liittyen visuaalisuus, toiminnallisuus ja dynaamisuus ovat etuja opetuksen ja opiskelun kannalta, mutta hyvän opetuksellisesti toimivan opetuspelin ei aina tarvitse olla ammattimaisesti tuotettu ja visuaalisesti täydellinen saadakseen aikaan pelaamiseen liittyvää kokemuksellisuutta, elämyksellisyyttä ja vuorovaikutusta. Alkeellinen tasokin on riittänyt korkeisiin oppimiskokemuksiin, mutta keskeisintä on ymmärtää pelillisyyden ajattelumallina ja verkko-oppimateriaalien

ja –ympäristöjen suunnittelukriteerinä sekä pelaamisen keskeisinä työtapana (Tella ym. 2001, s. 95).

Pelien käyttäminen on epätodennäköistä, jos tarkastelussa oleva kurssi toteutetaan toistamiseen, koska valmistautumiselle tulisi varata aikaa ja löytää oikeita henkilöitä toteuttamaan laadittua käsikirjoitusta. Mahdottomana pelien käyttämistä en kuitenkaan pidä, mutta resurssisyistä asia vaatisi enemmän tekijöitä ympärilleen. Todennäköisin toteutuminen liittyisi valmiiden opetuspelien ympärille, jotka voitaisiin sisällön muokkaamisen kautta saattaa suoraan opetuskäyttöön soveltuvaksi.

Jos verkkopelin suunnittelu tulee ajankohtaiseksi olennaista on suunnitella ne tavoitteet, mitä oppia verkkopelin kautta tavoitellaan. Lähtökohdan jälkeen suunnitellaan käytettävät välineet ja arvioidaan oppilaiden tekniset valmiudet, teknisen tuen taso ja mitä alustaa käytetään. (Tella ym. 2001, s. 95.)

Virtuaaliset opetustilanteet

Virtuaaliset opetustilanteet olisivat lähellä pelejä, mutta käytännössä yksinkertaisemmin toteutettavissa. Kyseiset opetustilanteet voisivat olla esimerkiksi videoituja vaihtoehtoja erilaisista käytännön tilanteista ns. ongelmalähtöiseen oppimiseen liittyen ja opiskelijoiden tulisi osata valita esitetyistä vaihtoehdoista oikeat.

Verkko-opetuksessa on jo nyt mahdollista tukeutua kokemukselliseen opiskeluun, koska se tarjoaa kuvia, värejä, animaatiota, videopätkiä, web-kameroiden tosiaikaisia näkymiä, kolmiulotteisia objekteja ja simulaatioita. Kyseisiä mahdollisuuksia hyödyntämällä oppilaat voisivat kohdata hyvinkin aitoja elävän elämän tilanteita. Verkon autenttisuus ja oikean elämän ongelmat tarjoavatkin vahvan tuen monenlaisille ongelmalähtöisille opiskelutilanteille. (Tella ym. 2001 s. 102.)

4.3. Oppimiskäsitykset uusiksi

On selvää, että kyseisellä kurssilla oppimiskäsityksiin liittyvät linjaukset ovat rakentuneet kevyin eväin, koska opettajana minulla ei ole ollut opetukseen liittyen aiempaa teoreettista pohjaa. Opettajaopintojen yhteydessä alaan liittyvään teoreettiseen tietoon otin ensituntumaa, jota verkko-opetuksen toteuttaminen kyllä käytännön tasolla jo syvensi. Kurssin toteuttamisessa olen painottanut, että oppimiskäsityksien osalta toteutus seuraa kognitiivis-konstruktivistista linjaa. Kyseiseen todella pyrinkin, mutta oliko käytäntö juuri kyseisen teorian mukaista; todennäköisesti ei. Jatkossa itselleni on selvää, että verkkokurssien rakentamisessa on syytä tiedostaa opetusteorioita myös nimiä syvemmillä eli todellinen tietämys ja osaaminen tukisivat varmuudella myös oppimistuloksia.

On todennäköistä, että jatkossa huomioin osia kaikista suuntauksista, jolloin todennäköistä on se, että kurssipalautteistakin saadaan kokonaisuudessaan tasaisempia. Suppeaan arviointiin liittyen on jo todettavissa, että pysyttäytyminen kognitiivis-konstruktivistisissa arvoissa saa kiitosta toisilta ja toiset taas näkevät omaan ajatteluun tähtäävän toiminnan lähinnä ahdistavana. Huomion arvoista itselleni oli se, että opiskelijoissa on olennaisia eroja; osa kaipaisi jopa behavioristista lähestymistapaa. Yleisestikin lienee selvää myös se, että perinteinen kontaktiopetus ja verkkopohjainen opetus tulisi nähdä toisiaan tukevin muotoina, mutta arvioida erikseen oppimiskäsityksiin liittyen. Konstruktivistisen oppimiskäsityksen liittäminen automaattisesti verkkopohjaisiin oppimisympäristöihin voikin olla varsin yksinkertaistava näkökulma hukaten suuren osan aikuisopetuksen/-oppimisen ja uusien oppimisympäristöjen mahdollisuuksista (Manninen & Pesonen s. 67). On todennäköistä, että toteutetulla kurssilla ajauduttiin ongelmiin juuri siinä, että pyrin noudattamaan tiettyä hivenen ymmärtämäni käsitystä, mutta en edes tiedostanut sitä oikein ja samalla unohdin, että muut teorit voisivat tuoda vielä paljon lisää. Totuus on helppo tiedostaa ja jatkossa enemmän teoriaa tietävänä on vaivattomampaa keskittyä itse asiaan tiedostaen mihin kurssilla pyritään. Eli oppimisteorioita ei sinänsä tulisi opetuksessa mielestäni millään tavoin nimellisesti korostaa vaan keskittyä omaan työhön opittujen ja hyväksi havaittujen teorioiden varassa. Merkittävää

kuitenkin on, että oppilaissa on eroja ja oppimisteorioiden tunteminen on käytännön työssä avainasemassa.

Toiveena on, että verkkototeutukset saavat jatkoa, koska siinä määrin haastavaa kyseinen toiminta on. Itselleni tuli selväksi se, että verkko-opettaminen on tulevaisuuden toiminto, jossa haasteita riittää. Olennaista on, että perustan jälkeen seuraavan kurssin toteuttaminen tulisi lähtökohdan osalta olemaan paljon helpompaa ja omaa toimintaani saisi painotettua enemmän oppimisen tukijaksi. Todennäköistä olisi, että opetusteorian osalta painotuksissa näkyisi selkeämmin konstruktivistiset linjaukset niin, että oppilaiden vapautta ja valinnan mahdollisuuksia tuettaisiin eli kaikille tarjottaisiin kyllä kaikkea, mutta kukin saisi valita enemmänkin haluamaansa. Lisäksi keskustelujen merkitystä eri muodoissaan kehitettäisiin entisestään. Opettajana minulla olisi enemmän aikaa osallistua keskusteluihin kun kurssin käytännön rakenteet olisivat jo luotuja. Kirjallisuuden kautta olen omaksunut, että verkkokurssin toteutuksesta vastaavan opettajan tulee toimia organisaattorina, sosiaalisena tukena ja älyllisenä aktivoijana (Manninen & Nevgi s. 104). Maininnat eivät ole huonoja käytäntöönkään tukien, koska erinomaiselta verkkokurssilta vaaditaan aina hyvää organisointia, sosiaalinen tuki oppilaille on välttämätöntä ja lisäksi älyllistä osuutta ei pidä väheksyä vaikka opettajien asema nykyisin kuvataankin enemmänkin ohjaajana kuin asiantuntijana.

Olennaista toteutetussa kehittämishankkeessa oli se, että kurssi saatiin rakennetuksi toimivaksi ja myös oppimista tukevaksi. Opetusopillisesti mikään ei kuitenkaan muodostunut niin sanotusti valmiiksi vaan tulevaisuus on avoinna jatkokehitykselle, jolloin tulevat toteutusmallit voivat poiketa täysin nyt toteutetusta. Itselleni merkittävintä oli se, että yksi työ sytytti valtavan kiinnostuksen verkko-opettamisen ja toteuttamisen kehittämiseen, jolla voi olla tulevaisuudessa myös merkitystä omassa ammatillisessa kasvussani.

LÄHTEET

Engeström, Y. 1984. Perustietoa opetuksesta. Helsinki: Valtion painatuskeskus.

Kauppila, Reijo A. 2003. Opi ja opeta tehokkaasti. Psyykinen valmennus oppimisen tukena. Juva: PS-kustannus.

Kiili, K. Opetuspelit saavat teoriapohjan. Tekniikka & Talous lehden verkkojulkaisu.
http://tekniikkatalous.fi/doc.ot?f_id=820241

Kuusela, H. 2001. Rakennratkaisuja. Teoksessa Aikuiskoulutus verkossa. Toimittaneet Matikainen, J. & Manninen, J. Tampere: Tammer-Paino.

Lappalainen, S., Näätänen, S. & Ranta, S. Mikä peleissä kiehtoo?
<http://users.tkk.fi/~sammyl/TAO/Viikkoraportti7.html>

Lindh, K. & Parkkonen, M. 2001. Oppimateriaali verkossa. Teoksessa Aikuiskoulutus verkossa. Toimittaneet Matikainen, J. & Manninen, J. Tampere: Tammer-Paino.

Luukkainen, O. 2004. Opettajuus – Ajassa elämistä vai suunnan näyttämistä. Tampere: Tampereen yliopistopaino.

Manninen, J 2001. Kurssikoulutuksesta oppimisympäristöihin – Aikuiskoulutuskäytäntöjen kehityslinjoja. Teoksessa Aikuiskoulutus verkossa. Toimittaneet Matikainen J. & Manninen J. Tampere: Tammer-Paino.

Manninen, J. & Nevgi, A 2001. Opetus verkossa. Vuorovaikutuksen uudet mahdollisuudet. Teoksessa Aikuiskoulutus verkossa. Toimittaneet Matikainen, J. & Manninen, J. Tampere: Tammer-Paino.

Mannisenmäki, E. 2001. Oppija verkossa – yksin ja yhdessä. Teoksessa Aikuiskoulutus verkossa. Toimittaneet Matikainen, J. & Manninen, J. Tampere: Tammer-Paino.

Matikainen, J. 2001. Tietoverkkojen käytön sosiaalipsykologiaa. Teoksessa Aikuiskoulutus verkossa. Toimittaneet Matikainen, J. & Manninen, J. Tampere: Tammer-Paino.

Peltonen, H. 1995. Kasvattajana sosiaali- ja terveysalan ammateissa. Tampere: Kirjayhtymä Oy.

Patrikainen, R. 1999. Opettajuuden laatu. Ihmiskäsitys, tiedonkäsitys ja oppimiskäsitys opettajan pedagogisessa ajattelussa ja toiminnassa. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Pesonen, S. 2001. WWW-ympäristön erityispiirteet ja didaktiikka. Teoksessa Aikuiskoulutus verkossa. Toimittaneet Matikainen, J. & Manninen, J. Tampere: Tammer-Paino.

Pesonen, S., Pilli-Sihvola, M. & Tiihonen, J. 2001. Verkkokurssin tuotantoprosessi. Teoksessa Aikuiskoulutus verkossa. Toimittaneet Matikainen, J. & Manninen, J. Tampere: Tammer-Paino.

Rikkinen, A. 1996. Ihmisenä ammatissa. Emotionaalisuuden ja moraalien yhteys ammattitaidossa. Opetushallitus.

Tella, S., Vahtivuori, S., Vuorento, A., Wager, P. & Oksanen, U. 2001. Verkko opetuksessa – opettaja verkossa. Helsinki: Edita Oyj.

Vanha-Eskola, J. 2001. Tekniikan ihmeet. Teoksessa Aikuiskoulutus verkossa. Toimittaneet Matikainen, J. & Manninen, J. Tampere: Tammer-Paino.